

Český úřad zeměměřický a katastrální

Slovník toponymické terminologie pro standardizaci geografických jmen

Verze 1.03

*České vydání zpracováno podle anglické předlohy
„Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names“
připravené Pracovní skupinou pro toponymickou terminologii
při Skupině expertů OSN pro geografická jména*

Názvoslovná komise ČÚŽK

Praha 2019

Úvod

Skupina expertů OSN pro geografická jména (*The United Nations Group of Experts on Geographical Names*, dále jen *UNGEGN*) ustanovila na svém 14. zasedání v roce 1989 pracovní skupinu pro toponymickou terminologii pod vedením prof. Naftaliho Kadmona z Izraele. Výsledkem činnosti této skupiny byla první verze slovníku toponymické terminologie obsahující 336 termínů a jejich definic v angličtině, jež byla představena na následném 15. zasedání *UNGEGN* v roce 1991. V následujícím roce šestá konference OSN pro standardizaci geografických jmen pověřila zmíněnou pracovní skupinu a prof. Kadmona jako hlavního editora přepracováním této verze, vytvořením vícejazyčného slovníku toponymické terminologie a dále jeho průběžným aktualizováním. Čtvrtá verze slovníku byla v roce 1998 schválena sedmou konferencí OSN pro standardizaci geografických jmen a v roce 2002 publikována v šesti úředních jazycích OSN, v angličtině pod názvem *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*.¹ Tento slovník byl pak v roce 2007 a 2019 mírně upraven a rozšířen dodatkem.² Obě nově doplněná hesla jsou na konci tabulky modrou barvou.

České vydání slovníku připravila v roce 2011 Návoslovná komise Českého úřadu zeměměřického a katastrálního pod vedením nejprve prof. Rudolfa Šrámka, CSc., a později PhDr. Vladimíra Liščáka, CSc. Dalšími členy autorského týmu byli PhDr. Pavel Boháč, PhDr. Milan Harvalík, Ph.D., a RNDr. Pavel Vaniš. *Slovník toponymické terminologie pro standardizaci geografických jmen* obsahuje základní termíny s celkem 244 definicemi, dále varianty těchto termínů a jejich vzájemné odkazy³ po formální stránce odpovídající anglickému vydání vícejazyčného slovníku OSN. Po obsahové stránce bylo snahou tvůrců pokud možno co nejpresněji reflektovat znění termínů a definic vícejazyčného slovníku OSN, ovšem s podmínkou zachování souladu s terminologickou praxí české toponomastiky a dalších vědních oborů. Vycházeli přitom zejména z následujících publikací:

- P. Hauser a kol., *Slovník jazykovědné terminologie*, Brno 2001;
- J. Horecký – A. Rácová, *Slovník jazykovědných termínů*, Bratislava 1979;
- P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová (eds.), *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha 2002;
- E. Lotko, *Slovník lingvistických termínů pro filology*, Olomouc 2000;
- J. Mistrík, *Lingvistický slovník*, Bratislava 2002;
- *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika*, Skopje 1983;
- J. Svoboda – V. Šmilauer – L. Olivová-Nezbedová – K. Oliva – T. Witkowski, *Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky*, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 14, 1973;
- *Terminologický slovník geodézie, kartografie a katastra*, Bratislava 1998;
- *Terminologický slovník zeměměřictví a katastru nemovitostí* (<http://www.vugtk.cz/slovník/>).

Při zpracování slovníku přihlédli autoři k německému a polskému vydání slovníku: *Deutsches Glossar zur toponymischen Terminologie*, Frankfurt am Main 2002; *Słownik terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych*, Warszawa 1998.

¹ *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*. ST/ESA/STAT/SER.M/85. Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division and *UNGEGN*, New York 2002.

Viz: <http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/glossary.pdf>

² *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*. Addendum. ST/ESA/STAT/SER.M/85/Add.1. UN Secretariat, New York 2007.

Viz: http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/pubs/glossary_add_e.pdf

Srov. http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/26th-gegn/docs/WP/WP80_Report%20of%20the20Working%20Group%20on%20Toponymic%20Terminology2.pdf

³ Odkazy se objevují buď přímo v textu definic, nebo vytvářejí samostatná odkazová hesla.

Výsledkem je, že v mnoha případech se znění českých definic obsahově od definic slovníku OSN odlišuje. K odlišnostem dochází v těchto případech:

- K anglickému termínu neexistuje jednoznačný ekvivalent v češtině, případně tento ekvivalent není v české terminologii používán (anglický termín je ve slovníku opatřen znakem $\emptyset$);
- Český ekvivalent anglického termínu je definován v české terminologické praxi odlišně (anglický termín je ve slovníku opatřen znakem $\neq$);
- Český ekvivalent anglického termínu je definován v české terminologické praxi v užším nebo širším smyslu (anglický termín je ve slovníku opatřen znakem $\subset$);
- Anglická definice termínu není svým obsahem v rozporu s terminologií příslušného vědního oboru v ČR, ale příslušný termín je v ČR obecně definován jiným slovním vyjádřením (anglický termín je ve slovníku opatřen znakem $\approx$).

Slovník toponymické terminologie pro standardizaci geografických jmen obsahuje podobně jako Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names mnoho příkladů pro lepší srozumitelnost jeho obsahu. Tyto příklady byly částečně převzaty ze slovníku OSN, částečně nahrazeny či doplněny příklady z českého jazykového prostředí.

Struktura hesel

Každé základní heslo slovníku je uvedeno pořadovým číslem (1. sloupec) a skládá se z anglického termínu (2. sloupec), příslušné anglické definice (3. sloupec), odpovídajícího českého termínu (4. sloupec) a příslušné české definice (5. sloupec). Odkazová hesla na rozdíl od hesel základních neobsahují české definice, a nemají proto 5. sloupec vyplněný.

Abecední pořadí hesel a jejich průběžné číslování odpovídá důsledně pořadí anglického vydání slovníku OSN. Proto jsou v rámci jednotlivých hesel uváděny nejprve anglické termíny a jejich definice, případně odkazy, teprve poté jsou uvedeny odpovídající české termíny a jejich definice opět s případnými odkazy. Pokud je k jednomu anglickému termínu přiřazeno více českých termínů, prvnímu uvedenému termínu je dáвана přednost. Odkazy jsou uvedeny šipkou ($\rightarrow$) a obsahují tučně vytištěná znění termínů nebo pořadová čísla termínů, na něž se odkazuje. Tučné orámování příslušného anglického termínu či definice znamená, že termín, resp. definice byly - oproti tištěnému vydání slovníku OSN z roku 2002 - pozměněny dodatkem z roku 2007 a 2019 (modře).

Systém použití interpunkčních znamének, druhů závorek a různých řezů písma (**tučné písmo**, *skloněné písmo*) byl převzat ze slovníku Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names. V zásadě platí, že:

- Tučně jsou vytištěny všechny základní termíny v češtině i v angličtině, a to i v odkazech;
- kurzívou jsou vytištěna slova uvádějící příklady a poznámky za texty definic a také v případě potřeby zvýrazněny části slov v definicích;
- podtržením jsou zvýrazněna jednotlivá slova či zvýrazněny části slov;
- středníkem jsou odděleny jednotlivé příklady;
- vysvětlující či rozvádějící texty v definicích jsou uzavřeny kulatými závorkami;
- skloněnými závorkami jsou uzavřeny symboly fonémů (minimálních funkčních jednotek v rámci fonologického systému jazyka), např.: /e/;
- hranatými závorkami jsou uzavřeny symboly variant fonémů (alofonů), např.: [ɛ].

Poř.č.	Term	Definition	Heslo	Definice
001	acronym	Word formed from the initial letter or letters of each of the successive or major parts of a composite term. <i>Examples:</i> Soweto (South West Townships); radar; UNGEGN.	akronym	Zkratkové slovo složené z počátečních slabik nebo písmen více slov. <i>Příklady:</i> UNGEGN - U nited N ations G roup of E xperts on G eographical N ames; Soweto - So uth We st To wnships; Semafor – se dm ma lých for em; Čedok – Če skoslovenská do pravní kancelář.
002	address ≈	(a) Computer location where a particular item is stored. (b) A geographical address enables a topographic item, and in particular a human habitation, to be located.	adresa	a) V užším smyslu (informačních technologií) místo uložení → dat na paměťovém médiu. Příklad: IP adresa identifikující počítač v síti používající protokol TCP/IP (např. 191.254.12.255) nebo www.cuzk.cz. b) V širším smyslu popis určující polohu objektu.
003	allograph	Each of the particular graphic representations of a → grapheme . <i>Examples:</i> in English, ff, ph and gh are allographs of f, the grapheme for the /f/ → phoneme ; in German, ss = sz = ß, ä = ae.	alograf	V tomto významu: variantní forma → grafému . <i>Příklady:</i> malé a velké písmeno (a, A), v angličtině ff, ph a gh jsou alografy → fonému /f/; v němčině ss, ß jsou alografy /s/.
004	allomorph	Each of two or more differing → phonological manifestations of a given → morpheme . <i>Example:</i> the es in boxes and the en in oxen are allomorphs of the plural morpheme.	alomorf	Varianta téhož → morfému . <i>Příklady:</i> -u (nes-u) a -m (dělá-m, trpí-m) v 1. os. sg.; -a (pán-a), -u (hrad-u), -e (stroj-e), -y (předsed-y) u 2. p. sg.
005	allonym	Each of two or more toponyms employed in reference to a single → topographic feature . <i>Examples:</i> Hull, Kingston upon Hull; Vesterhavet, Nordsee; Swansea, Abertawe; Johannesburg, Egoli.	alonymum	Dvě či více → toponym používaných současně pro jediný → topografický objekt . <i>Příklady:</i> Brussel, Bruxelles, Brüssel; Swansea, Abertawe; Johannesburg, eGoli; Gauteng, Kgauteng.
006	allonym, standardized	Each of two or more → standardized toponyms given to a single topographic feature. <i>Examples:</i> Biel and Bienne; Casablanca and Dār al-Baydā'; Kaapstad and Cape Town; Matterhorn and Monte Cervino.	standardizované alonymum	Dvě či více → standardizovaných toponym používaných současně pro jediný → topografický objekt . <i>Příklady:</i> Kaapstad a Cape Town; Tshwane a Pretoria; Matterhorn a Monte Cervino; Trentino-Alto Adige, Trentino-Südtirol a Trëntin-Südtirol.

007	allophone ≈	A → phone , one of two or more → phonetic variants of a → phoneme . <i>Examples:</i> allophones of the /t/ phoneme in English <i>ṭyne</i> as distinct from American <i>wa ṭer</i> ; allophones of the /r/ phoneme in Spanish <i>ṛio</i> as against in <i>Mad ṛid</i> .	alofon	Varianta → fonému ; zvukový prvek, jehož výskyt je podmíněn fonetickým okolím, tj. předchozí nebo následnou → hláskou . <i>Příklady:</i> zadopatrové n je v češtině poziční variantou (alofonem) fonému /n/: 1. p. rynek, 2. p. rynku; výslovnost <i>n</i> ve slovech <i>ten to – ban ka</i> .
008	alphabet	Set of all → letters of a language with → alphabetic script , ordered in a specific sequence and provided with names for each letter.	abeceda	Uspořádaný soubor všech → písmen → hláskového písma , nazvaný podle počátečních písmen pořadí: lat. abeceda (první 4 písmena abécédé), řec. alfabetá (první dvě písmena, alfa a beta), rus. azbuka (první dvě písmena, az a buky) apod. Písmena v jednotlivých abecedách jsou řazena v pořadí daném tradicí daného jazyka.
009	alphabetic	Relating to an → alphabet .	abecední, alfabetický	Vztahující se k → abecedě . Např. → abecední pořadí .
010	alphabet, conversion	An → alphabet used in names → conversion . Comprehensive term for → transcription alphabet and → transliteration alphabet .	převodní abeceda, konverzní abeceda	→ Abeceda používaná při → převodu jmen z jednoho písma do druhého. Souhrnný termín pro → transkripční abecedu a → transliterační abecedu .
011	alphabet, transcription	An → alphabet that is employed in the process of → transcription . <i>Examples:</i> using only z, not c, to represent the dental /ts/ → phoneme in transcription into German; or only k, not c, for transcribing the velar /k/ phoneme into English.	transkripční abeceda	→ Abeceda používaná při fonetickém přepisu, → transkripci . Zásady fonetického přepisu z některých jazyků do češtiny viz akademická Pravidla českého pravopisu (APČP).
012	alphabet, transliteration	An → alphabet that may include → diacritics , employed in → transliteration . <i>Example:</i> alphabets used in the romanization of non-Roman script, e.g. for classical Arabic omitting C, E, O, P, V and X, but including ` and other markers.	transliterační abeceda	→ Abeceda používaná při fonologickém přepisu, → transliteraci . <i>Příklad:</i> abecedy pro přepis do latinky z nelatinských systémů bez ohledu na fonetickou hodnotu, např. Harkiv za Харків, Dēmokratía tēs Elládos za Δημοκρατία της Ελλάδος
013	alphabetic script	See script, alphabetic.	→ 284	
014	alphabetic sequence ∅	(a) The order in which the → letters of an → alphabet are customarily cited. (b) A body of items listed in this order.	a) abecední pořádek b) abecední pořadí	a) Pořadí, v němž jsou → písmena určité → abecedy obvykle uváděna. b) Soubor položek uvedených v tomto pořadí.
015	alphabetic sequence rules	→ Sequence rules for → alphabetic script .	pravidla abecedního řazení	→ Pravidla řazení pro → hláskové písmo .

016	alphanumeric	Representation, e.g. in a computer, that employs not only numerals but also → letters . In a wider sense, also employing punctuation marks and mathematical and other symbols.	alfanumerický	Abecedně číslicové zobrazení, např. v počítači, které využívá jak číslice, tak také → písmena . V širším významu též využívání interpunkčních znamének a matematických a jiných symbolů. <i>Příklad:</i> Alfanaumerický znak může být reprezentován písmenem, číslicí, řídícím nebo speciálním znakem. Může být vyjádřen např. dle ASCII (ASCII je anglická zkratka pro American Standard Code for Information Interchange, jde o kódovou tabulku, která definuje znaky anglické abecedy, a jiné znaky používané v informatice).
017	anthroponym ≈	Personal name. <i>Examples:</i> Alfred; `Alī; Everest.	osobní jméno, antroponymum	Vlastní jméno jednotlivého člověka (vlastní jméno osobní) nebo skupiny lidí (skupinové antroponymum). <i>Příklady:</i> Marie; Nováková; Edvard; Jan Mayen; Everest.
018	article ≈	A → morpheme that makes explicit the (usually) definite nature of a noun, and sometimes its gender, number and case. <i>Examples:</i> English the; Spanish el, los, las; French le, la, les; Arabic al-; Hebrew ha-; Romanian -ul.	člen	Gramatické slovo nebo formant vyjadřující určitost a neurčitost substantiva (člen určitý a neurčitý), někdy ve spojení s dalšími příznaky: člen dělivý, posesivní; v některých jazycích rozlišuje člen rod, číslo, pád, v jazycích jako němčina nebo francouzština je hlavním prostředkem pro vyznačení rodu. V evropských jazycích (řečtina, němčina, francouzština, angličtina, maďarština aj.) a v semitských jazycích je většinou člen prepozitivní; postpozitivní určitý člen je např. v jazycích balkánských (makedonština, bulharština, rumunština). <i>Příklady:</i> anglické the; španělské el, los, las; francouzské le, la, les; arabské al-; hebrejské ha-; makedonské a bulharské -ta, -to; rumunské -ul.
019	articulation ≈	Physiological movements involved in modifying an airflow to produce speech sounds, using the vocal tract above the larynx.	artikulace, článkování	Vytváření hlásek pohyby mluvidel, členění a modifikace vzduchového proudu artikulačními orgány při výslovnosti s využitím dutiny hltanové, ústní a nosové.
019a	authorized name	See name, authorized	autorizované jméno → 223	

020	batch processing ≈	Method by which items are coded and collected into groups and then processed sequentially in a computer, usually at a later time. Complementary term: → interactive processing .	dávkové zpracování	Automatizovaný způsob hromadného zpracování → dat pomocí předem připravené série příkazů, do kterých v průběhu zpracování dat uživatel již nezasahuje. Komplementární termín: → interaktivní zpracování .
021	bilingualism ≈	The habitual use, e.g. by a person or a community, of two → languages .	bilingvismus , dvojjazyčnost	Schopnost aktivního užívání (aktivní bilingvismus) dvou a více → jazyků jednotlivcem nebo společenstvím (bilingvismus individuální a skupinový). <i>Pozn.:</i> Bilingvismus je rozšířen zejména v oblastech jazykově smíšených. Bilingvismem se také rozumí pouhá schopnost porozumět mluvenému i psanému textu (pasivní bilingvismus). <i>Příklady:</i> němčina a lužická srbština v Horní a Dolní Lužici, velština a angličtina ve Walesu, ruština a národní jazyky v Ruské federaci; používání více jazyků ve Švýcarsku; příkladem pasivního bilingvismu může být používání irštiny vedle angličtiny v Irsku, kdy aktivně irštinu používá pouze asi 13 % Irů.
022	biscriptual	Written or printed in two different kinds of → script . See also → multiscriptual map ; → multiscriptual gazetteer .	dvoupísmový	Psaný nebo tištěný ve dvou odlišných → písmech . Viz též → vícepísmová mapa ; → vícepísmový místopisný slovník .
023	character	Graphic symbol used as a unit in writing; more specifically, a graphic symbol in a non-alphabetic writing system. <i>Examples:</i> Chinese (zhong); Amharic (há); Japanese Hiragana 𐰃 (no).	znak	V tomto významu: grafický symbol používaný jako písemná jednotka; v užším smyslu: grafický symbol v nehláskovém písemném systému. <i>Příklady:</i> čínské a japonské znaky, znaky slabičných abeced.
024	character, modified	Comprehensive term for → simplified character and → variant character .	modifikovaný znak	Souhrnný termín pro → zjednodušený znak a → variantní znak .
025	character, simplified	Variant of a → character that is graphically less complex than its original form. <i>Example:</i> Chinese simplified characters (Jiantizi) with fewer strokes than the corresponding traditional ones.	zjednodušený znak	Varianta → znaku , která je graficky méně složitá než její původní podoba. <i>Příklad:</i> čínské zjednodušené znaky s menším počtem tahů než příslušné složité (tradiční) znaky.

026	character, variant	Each of two or more characters in a → writing system representing the same → phonological and/or → morphological item (and, if alphabetic, belonging to the same → typeface) but differing in shape, e.g. according to its location in a word. Examples: Arabic ﺀ = ع = ء; Hebrew ף = פ.	variantní znak	Dva či více znaků v → písemném systému představující tutéž → fonologickou a/nebo → morfologickou položku (a pokud jde o hláskové písmo patřící k těmům → řezu písma), avšak lišící se tvarem, např. podle postavení ve slově. <i>Příklady:</i> v některých písmech (arabština, hebrejštiny, klasická mongolština apod.) mají písmena různý tvar v závislosti na tom, zda jsou na začátku, uprostřed či na konci slova. V řečtině je takovým písmenem malá sigma: σ (na začátku a uprostřed), ς (na konci).
027	character, vowel	In → alphabetic or → syllabic script, a → character , not a → marker , representing a → vowel . Examples: Roman <i>a</i> ; Thai ก (a); Korean 아 (a); Amharic አ, first vowel character).	samohláskový znak	V → hláskovém či → slabičném písmu → znak , nikoli → grafická značka reprezentující → samohlásku . <i>Příklady:</i> znak pro /a/ v různých písmech.
028	choronym ≈	Name of a large geographical or administrative unit of land. Examples: Yorkshire; Ar-Rub'; al-Khālī; Missiones; Attiki.	choronymum	→ Geografické jméno plošného přírodního nebo správního celku, a to z hlediska horizontálního členění; pro geografické jméno přírodního celku (díl světa a jeho částí, ostrov, poloostrov atd.) se užívá názvu "přírodní choronymum", pro geografické jméno správního celku (stát, kraj, okres atd.) názvu "administrativní choronymum". <i>Příklady:</i> Yorkshire, Attiki, Sibiř, Chodsko, Jihomoravský kraj, Prostějovsko.
029	class, feature	Grouping of topographic features with similar characteristics, to facilitate classification, search and retrieval. Example: river, creek, brook, wadi etc., all classed under "stream".	třída objektu, kategorie objektu	Skupina → topografických objektů s podobnými charakteristikami k usnadnění klasifikace a vyhledávání. <i>Příklad:</i> řeka, říčka, potok, vádí atd. jsou klasifikovány jako „vodní tok“.
030	coded representation	The representation of an item or of a → feature class by an → alphanumeric or graphic code; the result of applying a code to any member of a coded set. Examples: 0226—main road; Δ mountain.	kódové označení	Označení položky nebo → třídy objektu → alfanumerickým nebo grafickým kódem; výsledek aplikování kódu na jakoukoli součást kódovaného souboru. <i>Příklady:</i> D1 – dálnice č. 1 v ČR; € – euro.
031	colloquial language	See language, colloquial.	→ 146	
031a	commemorative name	See name, commemorative	→ 211b	
032	composite name	See name, composite.	→ 212	

033	compound name	See name, composite.	→ 212	
034	computer file	See file, computer.	→ 098	
035	computer program	See program, computer.	→ 268	
036	computer record	See record, computer.	→ 275	
037	consonant ≈	One of the two main classes of → speech sounds, produced by a constriction or closure at one or more points in the breath channel. Examples: /b/, /c/, /d/, /f/ sounds. Complementary term: → vowel .	souhláska , konsonant	Jedna ze dvou hlavních tříd zvuků → řeči ; → hláska vytvářená závěrem (např. p, d) nebo úžinou (např. z, ch), která nemůže tvořit slabiku bez → samohlásky (vokálu) nebo doprovodného vokálního elementu. Komplementární termín: → samohláska .
038	consonant letter	See letter, consonant.	→ 162	
039	consonant script	See script, defective alphabetic.	souhláskové písmo → 286	
040	conventional name	See exonym. In English usage: the term for → exonym .	→ 081	
041	conversion C	In toponymy, the process of transferring the → phonological and/or → morphological elements of a particular language to another, or from one → script to another. Conversion is effected by either → transcription or → transliteration .	převod , konverze	V širším smyslu obvykle změna formy beze změny obsahu, např. proces převodu → fonologických a/nebo → morfologických prvků určitého jazyka do jiného nebo z jednoho → písmo do druhého. Převod se provádí buď → transkripcí nebo → transliterací . V oboru informačních technologií převod z jednoho formátu do druhého.
042	conversion alphabet	See alphabet, conversion.	→ 010	
043	conversion table	Comprehensive term for → transcription key and → transliteration key . See also → romanization key .	převodní tabulka	Souhrnný termín pro → transkripční tabulku a → transliterační tabulku . Viz též → tabulka přepisu do latinky .

044	coordinates, geographical ≠	(a) The (spheroidal) net or graticule of lines of latitude (parallels) numbered 0°-90° north and south of the equator, and lines of longitude (meridians) numbered 0°-180° east and west of the international zero meridian of Greenwich, used to define location on the Earth's surface (disregarding altitude) with the aid of angular measure (degrees, minutes and seconds of arc). (b) The value of a point referred to this graticule.	zeměpisné souřadnice , geografické souřadnice	a) Viz → zeměpisná síť. b) Hodnoty zeměpisné šířky a zeměpisné délky určující polohu bodu na Zemi. Zeměpisná šířka je úhlová vzdálenost (ϕ) bodu na zemském tělese (nebo na referenčním elipsoidu) od roviny rovníku; u bodů ležících nad rovníkem (směrem k severnímu pólu) jde o severní zeměpisnou (geografickou) šířku, u bodů ležících pod rovníkem o jižní zeměpisnou (geografickou) šířku. Podle způsobu měření zeměpisné šířky a volby referenční plochy Země se dále zeměpisná šířka dělí na geodetickou (elipsoidickou), geocentrickou, sférickou (kulovou), nebo astronomickou. Zeměpisná délka je úhel mezi rovinami nultého (greenwichského) a místního poledníku.
045	coordinates, rectangular ⊃	(a) Grid of plane coordinates consisting of two sets of straight lines at right angles to each other and with equal units of measure on both axes, as in true Cartesian coordinates, such as the → UTM grid; or having different units of measure as in some cartographic projections such as the original Mercator projection. (b) The values of a point referred to such a grid.	pravoúhlé rovinné souřadnice	a) Viz → pravoúhlá rovinná souřadnicová síť b) Souřadnice určující polohu bodu v zobrazovací ploše v pravoúhlém rovinném souřadnicovém systému.
046	coordinates, topographic	See coordinates, rectangular.	topografické souřadnice → 045	

047	creole	A stable form of speech, derived from a → pidgin , that has become the sole or → principal language of a → speech community . <i>Example:</i> Haitian creole (derived from French).	kreolština , kreolský jazyk (kreolské jazyky)	Ustálená podoba jazykového projevu vyvíjející se z → pidžinu ; narozdíl od něj se však stává jediným či → hlavním jazykem určitého → jazykového společenství . Nejvíce kreolských jazyků je založeno na francouzštině. V některých zemích kreolština získala statut → úředního jazyka . <i>Příklady:</i> haitština, seychelština.
048	cultural feature	See feature, man-made.	objekt kulturní krajiny → 091	
049	data	A representation of facts or concepts in a formalized manner suitable for communication, interpretation or processing by man or machine. Complementary term in computer usage: → program .	data	Vyjádření údajů či pojmů formalizovaným způsobem vhodným pro komunikaci, interpretaci či zpracování člověkem nebo strojem.
050	data base (also database), digital	Comprehensive, sometimes exhaustive, collection of → computer files and/or → computer records pertaining to a specific subject. <i>Example:</i> the collection of computer records for all hydrographic features in a country.	digitální databáze	Souhrn → počítačových souborů a/nebo → počítačových záznamů týkajících se specifického předmětu. <i>Příklad:</i> soubor počítačových záznamů pro všechny → hydrografické objekty v určité zemi.
051	data base, digital toponymic	A → digital data base containing (all) → toponyms in a specific region, with or without accompanying data, in computer-readable form.	digitální toponymická databáze , digitální databáze toponym	→ Digitální databáze obsahující (všechna) → toponyma z určitého území. <i>Příklad:</i> Databáze geografických jmen ČR Geonames.
052	data base management system ≈	A collection of → software required for using a → digital data base so as to enable independent users to access this data base.	systém řízení báze dat	Soubor počítačových programů (→ softwaru), které umožňují veškeré práce (vytvoření, vložení, uložení, úpravu, nové vyvolání → dat atp.) s → digitální databází .
053	data dictionary	Catalogue of definitions of the contents of a → digital data base , including → data element reference labels, → file formats , internal reference codes and text entry, as well as their relationships.	datový slovník	Dokument definující obsah → digitální databáze zahrnující popis → datových prvků , → formátů souborů , vnitřní referenční kódy a textové položky včetně vzájemných vztahů mezi nimi.
054	data directory ≠	See data dictionary.	adresář	Programově přidělená a zprostředkovaná oblast na diskovém médiu, označená názvem podle předepsaných syntaktických pravidel, shodných s pravidly pro názvy souborů, sdružující většinou logicky související skupiny souborů.

055	data element	Description of a basic unit of identifiable and definable information to occupy a specific → data field in a → computer record . <i>Example:</i> "Date of ratification of name by the names authority".	datový prvek	Název základní jednotky identifikovatelné a definovatelné informace zaujímající určité → datové pole v rámci → počítačového záznamu . <i>Příklad:</i> datum standardizace, kód NUTS
056	data field	Space for a specific → data element in a → computer record . <i>Example:</i> the fields for the coordinates in a place name computer record.	datové pole	Prostor pro určitý → datový prvek v → počítačovém záznamu ; obecně i → datová položka , sdružující konečný počet prvků stejného. <i>Příklad:</i> pole pro souřadnice v počítačovém záznamu místního jména.
057	data interchange, translingual	Data exchange (especially by computer) via standardized codes and/or terminology not bound to a particular language.	mezijazyčný přenos dat, mezijazyková výměna dat	Výměna dat (zvláště mezi počítači) pomocí standardizovaných kódů nebo termínů bez vazby na konkrétní jazyk.
058	data item	Value or content of a particular → data element in a specific → computer record . <i>Example:</i> 01.01.97 in the → data field for "date".	datová položka	Hodnota či obsah určitého → datového prvku v určitém → počítačovém záznamu . <i>Příklad:</i> 1. 1. 2012 v → datovém poli pro „datum“
059	data portability	The possibility of running and/or using the same data on different computer systems.	přenositelnost dat, portabilita	Schopnost spouštění a/nebo používání těchto dat v různých počítačových systémech podle existujících standardů. <i>Příklad:</i> otevřený formát dat (RTF, HTML, PDF, EPUB, GML, WFS, WMS)
060	default value ≈	In computer processing, an option chosen by the computer automatically in the absence of explicit instructions by the human operator.	defaultní (implicitní, přednastavená) hodnota	Hodnota, která je předem nastavena a při možných volbách je automaticky nabízena k přijetí nebo je použita při nezadání žádné hodnoty.
061	defective alphabetic script	See script, defective alphabetic.	→ 286	
062	descriptive term	A word (usually a common noun, an adjective or a phrase), e.g. printed in a map, that designates a → topographic feature by its properties, but that does not constitute a → toponym . <i>Examples:</i> airfield; canal; water tower; perennial, seasonal (for streams).	popisný termín	Slovní informace (obvykle obecné jméno, přídavné jméno nebo slovní spojení), např. vytištěná na mapě, která je součástí popisu mapy a blíže určuje charakter → topografických objektů , avšak není → toponymem . <i>Příklady:</i> letiště, kanál, vodojem; celoroční, sezónní (pro vodní toky). <i>Pozn.:</i> V češtině se místo "popisný termín" užívá "druhé označení".
063	designation	See descriptive term.	označení → 062	

064	diacritic	A sign, usually small, placed above, below or across a → letter or group of letters in order to change the → phonemic value of the original letter(s), or to denote stress or tone, or to distinguish between two words. <i>Examples:</i> German ä, ö, ü; š and č in the romanization of Russian Cyrillic ш and ч; ħ in the romanization of Hebrew; Polish ł; Romanian ț; French où (where) as against ou (or). See also → marker .	diakritické znaménko	Značka, obvykle malá, umístěná nad, pod → písmenem , ve středu písmene nebo přes písmeno (či totéž u skupiny písmen), aby se změnila → fonemická hodnota původního písmene (písmen), nebo aby se označil přízvuk či tón, popřípadě aby se rozlišilo mezi dvěma slovy. <i>Příklady:</i> české á, ú, ů, č, š; katalánské l·l; polské ł; rumunské ș, ț; v čínském pchin-jinu ŭ, ǔ, ǘ, ǚ k označení tónů; francouzské où (kde) na rozdíl od ou (nebo). Viz též → grafická značka .
065	diacritical mark, diacritical sign	See diacritic.	→ 064	
066	dialect	Regionally or socially distinctive variety of a → language , characterized and identified by a particular set of words, grammatical structures and pronunciation. The distinction between → dialect and → language is sometimes difficult to establish. See also → diglossia ; → vernacular .	dialekt, nářečí	Územně či sociálně vymezená varianta → jazyka , charakterizovaná a identifikovaná specifickým souborem slov, gramatických staveb a výslovností. Rozdíl mezi dialektem a → jazykem je často velmi obtížné stanovit. Viz též → diglosie ; → mluvená podoba národního jazyka . <i>Pozn.:</i> Někdy se původní dialekty stávají úředními jazyky (např. lucemburština – moselsko-francký dialekt střední němčiny; kantonština, úřední jazyk v Hongkongu – jihočínský dialekt čínštiny).
067	dictionary, geographical 🚫	List of geographical terms and/or names, usually arranged in → alphabetic order, providing definitions, explanatory information or descriptive data for each item.	a) slovník geonym, geonymický slovník, geografický slovník, slovník geografických jmen b) slovník geografických termínů	Seznam a) → geografických jmen nebo b) → geografických termínů , řazený obvykle v → abecedním pořádku , poskytující definice, vysvětlující informace nebo popisné údaje pro každou položku.
068	digital data base	See data base, digital.	→ 050	
069	digital toponymic data base	See data base, digital toponymic.	→ 051	

070	diglossia ≠	A relatively stable linguistic situation in which two different varieties of a single → language co-occur in a → linguistic community , one (the "high" variety) usually being the more formal and prestigious; the other (the "low") variety being used in more informal settings, chiefly in conversation. <i>Examples:</i> Greek Katharévousa ("high") and Dhimotiki ("low"); Arabic al-fuṣḥa and al-`ammīyah; in Swiss German: Hochdeutsch and Schwyzerdütsch. In a wider sense also, a co-occurrence of two unrelated languages, such as Spanish and Guarani in Paraguay.	diglosie	Sociálně a kulturně podmíněné užívání dvou → jazyků představujících různá vývojová stadia téhož národního jazyka určitým → jazykovým společenstvím; užívá se i šíře pro dva funkčně odlišené jazyky užívané na téměř státním území, obvykle jen, jde-li o jazyky příbuzné. Příklady: užívání latiny a italštiny ve středověku; řecká kathareusa (archaizující spisovný jazyk) a dimotiki (hovorový jazyk, od roku 1976 úřední jazyk); spisovná arabština al-fuṣḥa a místní hovorová arabština al-`ammīyah; ve Švýcarsku Hochdeutsch a Schwyzerdütsch.
071	diglossic	Referring to → diglossia .	diglosní	Vztahující se k → diglosii .
072	digraph	Sequence of two → letters that represent a single → phoneme . <i>Examples:</i> for /ʃ/, sj in Dutch, ch in French, sh in English. In some languages, certain digraphs are listed separately in the alphabetic sequence, e.g. // in Spanish, <i>ch</i> in Czech and Slovak. See also → ligature .	digraf	Spojení dvou → písmen (spřežka ze dvou písmen) pro písemné zachycení jediného → fonému . <i>Příklady:</i> v češtině do Husovy reformy a v polštině dodnes <i>cz</i> pro <i>č</i> , <i>sz</i> pro <i>š</i> , <i>rz</i> pro <i>ř</i> ; <i>ch</i> v češtině, slovenštině a dalších jazycích; <i>sh</i> v angličtině, svahilštině; <i>//</i> ve španělštině; <i>sj</i> v nizozemštině. Viz též → ligatura .
073	diphthong	Combination of two (or three, in triphthong) vocalic elements in a single syllable. <i>Examples:</i> for /ai/, ei in German "bei", i in English "time".	dvojhhláska , diftong	Spojení dvou vokálních prvků v jedné → slabice , přičemž mohou být zapsány jedním či dvěma → písmeny . <i>Příklady:</i> české <i>ou</i> ; slovenské <i>ie</i> ; <i>ô</i> = <i>uo</i> ; německé <i>ei</i> ; anglické <i>i</i> /ai/.
074	donor language	See language, source.	→ 156	
075	donor script	See script, source.	→ 293	
076	endonym	Name of a → geographical feature in an official or well-established language occurring in that area where the feature is situated. <i>Examples:</i> Vārānasī (not Benares); Aachen (not Aix-la-Chapelle); Krung Thep (not Bangkok); al-Uqṣur (not Luxor).	endonymum	Jméno → geografického objektu v jednom z → jazyků vyskytujících se v oblasti, kde se objekt nachází. <i>Příklady:</i> Praha (nikoli Prague, Prag); Aachen (nikoli Aix-la-Chapelle); Moskva (nikoli Moscow, Moskau); Chennai (nikoli Madrás); Krung Thep (nikoli Bangkok); Beijing (nikoli Peking).
077	endonym, standardized	→ Endonym sanctioned by a names authority. <i>Example:</i> among the → allonyms Hull and Kingston upon Hull (England), the latter is the standardized form.	standardizované endonymum	→ Endonymum schválené → názvoslovným orgánem . <i>Příklad:</i> z → alonym Hull a Kingston-upon-Hull (Anglie) nebo Kačák a Loděnice (ČR) je druhé standardizovaným endonymem.

078	entity, topographic	See topographic feature.	topografická entita → 094	
079	eponym C	Name of a person or group of persons after or for whom a place is named. <i>Examples:</i> Iago (James) in Santiago; Everest in Mount Everest; Mūsa (Moses) in Wādī Mūsa. The corresponding term in French is ethnonym.	eponymum	Jméno osoby nebo skupiny osob (→ antroponymum), které je základem pojmenování rodiny, místa, věci apod. <i>Příklady:</i> Přemysl v Přemyslovci; Iago (Jakub) v Santiago; Everest v Mount Everest; Sezima v Sezimovo Ústí.
080	epotonym	A → toponym that constitutes the basis or origin of a common noun. <i>Examples:</i> Jerez (for sherry); Olympía (for Olympiad); al-Burtughāl, the Arabic name of Portugal (for Burtuqāl, also Burtuqān, i.e. an orange in Arabic).	epotonymum	→ Toponymum , jež tvoří základ či původ obecného jména. <i>Příklady:</i> Jerez (pro šery, sherry); Olympía (pro olympijské hry); Jersey (pro žerzej); Kašmír (pro kašmír); Shetland (pro šetlend); Manchester (pro manšestr).
080a	ethnonym C	Name of an ethnic group, such as a tribe or clan. <i>Examples:</i> Danes, the Hashemites, Saami, the Sorbs.	etnonymum	Jméno etnické skupiny nebo jejího příslušníka. <i>Příklady:</i> Dánové; Hášimovci; Sámové (Laponci); Lužičtí Srbové; Japonec.
081	exonym	Name used in a specific language for a → geographical feature situated outside the area where that language is widely spoken, and differing in its form from the respective → endonym(s) in the area where the geographical feature is situated. <i>Examples:</i> Warsaw is the English exonym for Warszawa (Polish); Mailand is German for Milano; Londres is French for London; Kūlūniyā is Arabic for Köln. The officially romanized endonym Moskva for Москва is not an exonym, nor is the Pinyin form Beijing, while Peking is an exonym. The United Nations recommends minimizing the use of exonyms in international usage. See also → name, traditional .	exonymum , vžitě jméno	Jméno používané určitým jazykem pro → geografický objekt mimo území, kde se tímto jazykem běžně hovoří, a lišící se svou podobou od příslušného → endonyma v oblasti, kde se daný → geografický objekt nachází. <i>Příklady:</i> <i>Prague</i> je anglické a francouzské exonymum pro Prahu; <i>Londres</i> je francouzské exonymum pro Londýn; <i>Mailand</i> je německé exonymum pro Milano; <i>Řezno</i> je české exonymum pro Regensburg. Oficiální přepis v latině endonyma <i>Moskva</i> (pro Москва) není exonymem, stejně jako <i>Pej-ťing</i> (česká transkripce) či <i>Beijing</i> (čínský pchin-jin), zatímco <i>Peking</i> exonymem je. Viz též → tradiční jméno .
082	extraterrestrial feature	See feature, extraterrestrial.	→ 088	
083	extraterrestrial name	See name, extraterrestrial.	→ 215	
084	false generic element	See generic element, false.	→ 111	

085	feature class	See class, feature.	→ 029	
086	feature name	See toponym.	jméno toponymického objektu → 339	
087	feature, cultural	See feature, man-made.	objekt kulturní krajiny → 091	
088	feature, extraterrestrial ☹	A → topographic feature on any planet other than Earth, or on a satellite. <i>Example:</i> a crater on the moon.	mimozemský objekt	Rozlišitelná část mimozemského prostoru. <i>Příklady:</i> planeta Merkur, kráter na Měsíci.
089	feature, geographical ≈	→ Topographic feature on the surface of Earth.	geografický objekt	→ Topografický objekt na Zemi.
090	feature, hydrographic ≈	→ Topographic feature consisting of water, or associated mainly with water but not consisting of dry land. <i>Examples:</i> lake; underground reservoir.	hydrografický objekt	→ Topografický objekt , jehož podstatnou část alespoň po část roku tvoří voda. <i>Příklady:</i> jezero, vádí, močál, bažina.
091	feature, man-made	→ Topographic feature made, or significantly modified, by man. <i>Examples:</i> canal; road; populated place. Complementary term: → feature, natural .	antropogenní objekt , objekt antropogenního původu	→ Topografický objekt vytvořený nebo významně modifikovaný člověkem. <i>Příklady:</i> průplav, silnice, obydlené místo. Komplementární termín: → přírodní objekt .
092	feature, natural	→ Topographic feature not made or significantly modified by man. <i>Examples:</i> river (but not canal); forest (but not plantation). Complementary term: → feature, man-made .	přírodní objekt	→ Topografický objekt nevytvořený ani významně nemodifikovaný člověkem. <i>Příklady:</i> řeka (avšak nikoli průplav), les (avšak nikoli lesní školka). Komplementární termín: → antropogenní objekt .
093	feature, physical	Any → topographic feature that can be observed visually. <i>Examples:</i> mountain; river; road; building; but not e.g. an unmarked political boundary.	fyzický objekt	Hmatatelný → topografický objekt . <i>Příklady:</i> hora, řeka, budova, nivelační značka: ale nikoliv kóta bez stabilizace, neznačená administrativní hranice.
094	feature, topographic ☹	A portion of the surface of Earth or of any other planet or satellite that has recognizable identity.	topografický objekt	Rozlišitelná část zemského povrchu nebo mimozemského prostoru. <i>Příklady:</i> řeka, hora, vstup do jeskyně, planeta, galaxie.
095	feature, undersea	A portion of that part of Earth that lies beneath the surface of an ocean or a sea and that has recognizable identity. <i>Examples:</i> Dogger Bank, Mariana Trench.	podmořský objekt	→ Topografický objekt na mořském nebo oceánském dně. <i>Příklady:</i> Mariánský příkop, středooceánský hřbet.
096	field, data	See data field.	→ 056	
097	file format	See format, file.	→ 103	

098	file, computer	Organized, ordered and named collection of → computer records .	počítačový soubor	Strukturovaná, uspořádaná a pojmenovaná množina → počítačových záznamů .
099	firmware ≈	Computer → programs and procedures programmed onto a card or board and inserted into or fixed in a computer. It is not changeable by → software commands.	firmware	Firemní systémový → software je integrální součástí všech komponent informačních a komunikačních technologií, vysoce proprietární software zajišťující základní funkce zařízení, kde plnou kontrolu nad jeho funkcí má výrobce. Obvykle není dostupný ve zdrojovém kódu, je nesnadno analyzovatelný, standardizace specifikací je obtížná.
100	font	A typeface of a specified type, style and size. <i>Example: 12-point bold Times New Roman; 11 cpi (character-per-inch) Courier italic .</i>	znaková sada, druh písma	Sada → řezů písma určitého typu a stylu. U písma uvádíme také jeho velikost, stupně písma, které se uvádějí číselnou hodnotou, buď jako bod (Didotův bod), zkratka "b" nebo angloamerický bod (point), zkratka "pt", příp. počet znaků na palec, zkratka "cpi". <i>Příklady: Helvetica, Times New Roman, Arial CE, Courier New. Většina fontů je tvořena dvěma a více řezy, např. Times New Roman, Times New Roman, Times New Roman, Times New Roman 12 (pt)</i>
101	format	Size and general arrangement of a written or printed document. See also → format, file .	formát (dokumentu)	Velikost a obecná úprava psaného či tištěného dokumentu. Viz též → formát souboru .
102	format, computer	See format, file.	počítačový formát → 103	
103	format, file ≈	Arrangement of data in a → computer file (e.g. records and fields, numeric and → alphanumeric , fixed or floating-point etc.). Usually referred to simply as format.	formát souboru, typ souboru	Způsob vnitřního uspořádání → dat uložených v → počítačovém souboru . Formát souboru se specifikuje příponou k názvu souboru, např. *.jpg, *.gif, *.bmp pro rastrové obrázky a *.shp, *.dxf, *.dgn pro vektorové soubory nebo hlavičkou souboru. Pro zpracování je nutné, aby operační systém dokázal asociovat typ souboru s konkrétním programem. Obvykle zjednodušeně označován jako formát. Např. u obrázků podle standardu GIF, případně se specifikuje metadaty.
104	full title	See long form (of a name).	plný název → 183	

105	gazetteer	List of → toponyms arranged in alphabetic or other sequential order, with an indication of their location and preferably including variant names, type of → topographic feature and other defining or descriptive information.	místopisný slovník	Seznam → toponym v abecedním nebo jiném pořadí s určením jejich polohy, včetně variantních jmen, typu → topografického objektu a jiných definujících či popisných informací. <i>Příklady:</i> Imperial Gazetteer of India; A Gazetteer of the Territories Under the Government of the East India.
106	gazetteer, index	Ordered list of → toponyms , with or without additional data, serving as a guide to the source in which they appear. <i>Example:</i> index gazetteer appended to an atlas.	rejstřík toponym	Uspořádaný seznam → toponym s doplňkovými údaji nebo bez nich, sloužící k orientaci v díle, ke kterému se rejstřík vztahuje. <i>Příklad:</i> rejstřík zeměpisných jmen jako příloha k atlasu.
107	gazetteer, multilingual	→ Gazetteer that, for a particular topographic feature, shows → allonyms in different languages, not necessarily → standardized . Examples: Athens (Athína); Moscou (Moskva).	vícejazyčný místopisný slovník	→ Místopisný slovník , který pro určitý → topografický objekt uvádí → alonyma v různých jazycích; nemusejí být nutně ve → standardizované podobě. <i>Příklady:</i> Athens (Athína); Moscou (Moskva).
108	gazetteer, multiscriptual	→ Gazetteer that presents → toponyms in two (biscrptual) or more different types of → script or → writing system . Examples: Αθήνα, Athína; נצרת, Nazareth; Владивосток, Vladivostok.	vícepísmový místopisný slovník	→ Místopisný slovník , který uvádí → toponyma ve dvou (dvoupísmový) či více různých → písmech či → písemných systémech . <i>Příklady:</i> Athína Αθήνα; Moskva Москва; Nazareth נצרת.
109	gazetteer, place names	Term sometimes applied to a list of populated places. See also → name, place (b) .	slovník místních jmen	Slovník obsahující → místní jména . Zpravidla obsahuje i další informace.
110	generic element	The part of a → toponym that consists of a → generic term . <i>Examples:</i> <u>Port</u> -au-Prince; <u>Sierra</u> Nevada; <u>Newport</u> . The generic element does not necessarily indicate the type or class of feature of the item named. See also → false generic element . Complementary term: → specific element .	generický prvek	Část → toponyma , kterou tvoří → geografický termín . Tato část názvu nemusí označovat → třidu objektu jmenovaného útvaru. <i>Příklady:</i> Uherské <u>Hradiště</u> , <u>Port</u> -au-Prince; <u>Sierra</u> Nevada; <u>Klagenfurt</u> , Huang <u>He</u> . Viz též → nepravý generický prvek . Komplementární termín: → specifický prvek .
111	generic element, false	→ Generic element that does not indicate the feature class of the item named. <i>Examples:</i> <u>Mount</u> Isa, `Ayn as-Sultān, Red <u>hill</u> and <u>Rio</u> de Janeiro are all populated places, not a mountain, spring, hill or river, respectively.	nepravý generický prvek	→ Generický prvek , který neoznačuje → třidu objektu jmenovaného útvaru. <i>Příklady:</i> Kašperské <u>Hory</u> , <u>Mount</u> Isa, Red <u>hill</u> , <u>Rio</u> de Janeiro jsou osídlená místa.

112	generic term	A common noun that describes a → topographic feature in terms of its characteristics and not by its proper name. <i>Examples:</i> mountain, sierra, san, shan, dagh, jabal, har, river, wadi, gang. It may form part of a → toponym ; see → generic element . See also → generic element, false .	geografický termín	Obecné podstatné jméno, jež popisuje → topografický objekt jeho charakteristickými rysy a nikoli jeho vlastním jménem. <i>Příklady:</i> mountain, sierra, shan, dağ, jabal, har, river, wadi, hora, údolí. Může tvořit součást → toponyma ; viz → generický prvek . Viz též → nepravý generický prvek .
113	geographical dictionary	See dictionary, geographical.	→ 067	
114	geographical entity	See feature, geographical.	geografická entita → 089	
115	geographical feature	See feature, geographical.	→ 089	
116	geographical name	See name, geographical.	→ 216	
117	geographical names standardization	See standardization, geographical names.	→ 312	
118	geographic information system (GIS) ≈	Computerized multi-purpose system combining input, processing and output of geographically referenced → data , which often include maps and → toponyms .	geografický informační systém (GIS)	Funkční celek technických a programových prostředků, → dat a pracovních postupů, zaměřený na práci s prostorovými daty. Tedy systém schopný ukládat, udržovat a využívat údaje popisující místa na zemském povrchu.
118a	geoname	Informal alternative for → geographical name	→ 216	
118b	geonym	See name, geographical	geonymum → 216	
119	GIS	See geographic information system.	GIS → 118	
120	glossary	Specialized list of terms relating to a particular field of study or interest, which may contain explanatory or descriptive information on the items listed. <i>Example:</i> glossary of terms for the standardization of geographical names.	heslář, glosář	Tematicky nebo abecedně řazený seznam termínů vztahujících se k určitému oboru studia či oblasti zájmu, který může obsahovat vysvětlující či popisné informace k uvedeným položkám. <i>Příklad:</i> glosář termínů pro standardizaci geografických jmen.
121	grammar ☞	The field of study dealing with the formal features of a → language and the rules that govern their combination, reference and interpretation.	mluvnice, gramatika	Základní jazykovědná disciplína zabývající se popisem a výkladem jazykových jednotek a pravidly jejich kombinování. V nejširším pojetí zahrnuje hláskosloví (→ fonetika , → fonologie), tvarosloví (→ morfologie) včetně slovtvorby a → skladbu (syntax). Rovněž příručka obsahující popis mluvnické stavby → jazyka .

122	grapheme	Graphic representation of a → phoneme in a particular → language . <i>Examples:</i> j is the → grapheme for the /dʒ/ → phoneme in English and for /ʒ/ in French.	grafém , písmeno	Základní strukturní jednotka písemné podoby → jazyka , grafická podoba → fonému určitého jazyka. <i>Příklad:</i> grafém j představuje v různých jazycích odlišné fonémy: /j/ v češtině, /dž/ v angličtině, /ž/ ve francouzštině, /tʃ/ v čínském pchin-jinu.
123	graphic form	Written or printed → character(s) , including any → diacritics , that represent a linguistic item such as a name. Distinct from spoken and digital forms.	grafická forma , písemná forma	Psaná či tištěná podoba → znaku (znaků), včetně → diakritických znamének , která zachycuje jazykovou jednotku, jako např. jméno. Liší se od mluvené a digitální formy.
124	graticule	See coordinates, geographical (<i>a</i>).	zeměpisná síť , souřadnicová síť	Soustava křivek spojující místa o stejných → zeměpisných souřadnicích .
125	grid, topographic	See coordinates, rectangular (<i>a</i>).	pravoúhlá rovinná souřadnicová síť	Soustava přímek spojující místa o stejných → pravoúhlých rovinných souřadnicích .
126	guidelines, toponymic	Set of rules governing the → standardization of a country's → toponyms and their presentation in maps and → gazetteers .	toponymická standardizační pravidla	Soubor pravidel řídící → standardizaci → toponym určité země a jejich zachycení na → mapách a v → místopisných slovnících .
127	hardware ≈	Reference to the computer itself (central processing unit, CPU), as well as to all peripheral input and output devices, such as monitors, disks, tape consoles, printers, plotters, digitizers, scanners etc. Complementary term: → software .	hardware	Technické prostředky, přístroje a materiální zařízení, které tvoří vybavení počítačů a počítačových sestav. <i>Příklady:</i> základní desky, operační paměti, pevné disky, grafické a zvukové karty, monitory, klávesnice, mechaniky k zápisu na paměťová média, tiskárny, plottery, skenery. Komplementární termín: → software .
128	historical name	See name, historical.	→ 217	
129	hodonym	See odonym.	→ 247	
130	homonym	Each of two or more identical → toponyms denoting different → topographic features . <i>Example:</i> Monaco (Principauté de) and Monaco (di Baviera), the Italian → exonym for München.	homonymum (toponymické)	Jedno ze dvou nebo více identických → toponym označujících různé → topografické objekty . <i>Příklady:</i> italské pojmenování <i>Monaco</i> (1) pro město a knížectví Monaco, (2) → exonymum Mnichov pro německý München; české pojmenování <i>Cvikov</i> (1) pro obec v Čechách, (2) exonymum pro německý Zwickau.
131	hydrographic feature	See feature, hydrographic.	→ 090	

132	hydronym ≈	→ Toponym applied to a → hydrographic feature .	hydronymum	→ Geografické jméno přírodní nebo umělé vodní plochy, vodního toku nebo jejich částí (např. moře, zálivu, jezera, řeky, potoka, bažiny, vodní nádrže, studánky, vodopádu, průplavu, plavebního kanálu apod.) <i>Příklady:</i> Atlantský oceán; Baltské moře; Biskajský záliv; Žlutá řeka; Niagarské vodopády; Gibraltarský průliv; Suezský průplav.
133	hyphenization, also hyphenation	(a) In toponymy, joining two or more elements of a → composite name by hyphens; this normally prevents change of word order in an → alphabetic listing such as a → gazetteer . <i>Examples:</i> Höhr-Grenzhausen; Tel-Aviv; Pointe-Sapin-Centre. (b) Placing hyphens between the syllables of a word or between words.	spojování slov nebo slabik spojovací čárkou (spojovníkem)	a) U → toponym spojování dvou či více prvků → víceslovného jména spojovníky; to obvykle zabraňuje změně pořadí slov v → abecedním řazení, např. v → místopisném slovníku . <i>Příklady:</i> Frýdek-Místek; Tel-Aviv; Port-au-Prince; Newcastle-upon-Tyne. b) Umisťování spojovací čárky mezi slabiky slova nebo mezi slova. <i>Příklady:</i> Pej-ťing; Wu-lu-mu-čchi; česko-slovenská hranice.
134	ideogram C	(a) Graphic symbol that symbolizes a thing or an idea but not necessarily a particular word for it. Used by some writers for → logogram . (b) In Egyptian hieroglyphs, a determinative indicating the meaning of (clustered) → phonograms .	ideogram	a) Grafický (neobrazový) symbol vyjadřující věc nebo myšlenku nezávisle na jejím slovním pojmenování. <i>Příklady:</i> § (paragraf); % (procento). b) Znak v → ideografickém písmu , tj. ideograf (např. egyptské, mayské hieroglyfy, některé čínské znaky) označující pojem (ideu), nikoli určité slovo nebo zvuk (zvukový komplex). Viz též → logogram ; → piktogram .
135	ideographic script	See script, logographic.	ideografické písmo → 289	
136	index, names	See index, toponymic.	jmenný rejstřík, jmenný index → 138	
137	index, place names	See index, toponymic. Sometimes applied to populated places only. See also → place name .	rejstřík místních jmen, index místních jmen → 138, viz též 224	
138	index, toponymic	Ordered list of → toponyms , including data about location but little or no additional information.	rejstřík toponym , index toponym, toponymický index	Uspořádaný seznam → toponym , většinou s údaji o jejich poloze; obsahuje však pouze málo dodatečných informací či žádné.
139	indigenous language	See language, indigenous.	→ 148	
140	indigenous name	See name, indigenous.	→ 218	

141	interactive processing ≈	In a computer system, the process of interacting directly with a → program and/or → data for immediately modifying, retrieving and/or displaying information. This is usually done on a computer screen. Complementary term: → batch processing .	interaktivní zpracování	Způsob zpracování → dat přímými individuálními zásahy uživatele. Komplementární termín: → dávkové zpracování .
142	interface	A common boundary at which two different computer systems or portions thereof join or intersect. It can be mechanical or electronic, and can also refer to the interaction between humans and computers.	rozhraní, interface	Společné stykové místo, v němž spolu komunikují uživatel s počítačovým systémem a počítačové systémy nebo jejich části vzájemně. Může být mechanické, elektronické nebo softwarové. HW interface (porty,...) a SW interface (uživatelské rozhraní, GUI,...). <i>Příklady:</i> klávesnice; monitor; paralelní, sériové, USB porty; grafické uživatelské rozhraní (GUI).
143	International Phonetic Alphabet, IPA	An internationally recognized set of symbols for → phonetic transcription. Some examples of IPA notation:	mezinárodní fonetická abeceda (IPA)	Mezinárodně uznávaná sada symbolů pro → fonetickou → transkripci vytvořená Mezinárodní fonetickou asociací (IPA). <i>Příklady:</i> [ŋ] pro "n" před "k" ve slově banka; [ʃ] pro české "š"; [x] pro české "ch".
144	international standardization	See standardization, international, geographical names.	→ 313	
144a	lacustrine name	See name, lacustrine	→ 218a	
145	language C	In the context of this glossary, a means of verbal communication used by a large community, including the words, their pronunciation and the methods of combining them.	jazyk	Dorozumívací prostředek, systém znaků sloužící mezilidské komunikaci. V užším smyslu i programovací jazyk-soustavy symbolů a pravidel, umožňující sestavení předpisů posloupností algoritmů, operací.
146	language, colloquial	Form of → language used in informal → speech , differing noticeably from that used in formal speech and writing. See also → dialect ; → diglossia .	mluvený jazyk, hovorový jazyk	Podoba → jazyka používaná v běžné → řeči , přičemž se znatelně liší od jazyka používaného v oficiálním mluveném a písemném projevu. Viz též → dialekt ; → diglosie .
147	language, donor	See language, source.	→ 156	
148	language, indigenous	→ Language native to a given region.	autochtonní jazyk, původní jazyk	→ Jazyk , který má původ v dané oblasti.

149	language, literary Ø	Written form of a → language , regarded as the desirable standard for works of literature. May also form the basis of formal speech. Example: Arabic Nahwī as against colloquial dialects. See also → diglossia .	→ 157	
150	language, minority	In a specific region, a → language that is different from the → official language of State administration and that is spoken by a national minority. It may or may not have official status. <i>Examples:</i> Swedish in Finland, Breton in France, Frisian in the Netherlands.	jazyk menšiny	Ve vícejazyčných oblastech → jazyk , jenž není → úředním jazykem státní správy (státním jazykem) a mluví jím národnostní menšina. Může mít určitý (omezený) úřední status. <i>Příklady:</i> polština v ČR, bretonština ve Francii, maďarština na jižním Slovensku.
151	language, national	→ Language in widespread and current use throughout a specific country or in parts of its territory, and often representative of the identity of its speakers. It may or may not have the status of an → official language . <i>Example:</i> Rhaeto-Romance (Rätoromanisch) in parts of Switzerland.	národní jazyk	Rozšířený a běžně používaný → jazyk v určité zemi nebo částech jejího území. Vznikl historicky jako nadregionální dorozumívací prostředek národa a je považován za jeden ze znaků národa. Často se stává jazykem státním, přičemž jeden národní jazyk může být státním jazykem ve více zemích (němčina v Německu, Rakousku a Švýcarsku). Pokud je národní jazyk v dané zemi v postavení → jazyka menšiny , může získat místně omezený statut → úředního jazyka . <i>Příklady:</i> katalánština v Katalánsku a valencijština ve Valencii (Španělsko), tibetština v Tibetu (ČLR).
152	language, non-official or unofficial	A → language that, though relatively widely used, lacks officially sanctioned status in a particular legally constituted political entity. <i>Example:</i> French in Lebanon; English in Israel.	neúřední jazyk, neoficiální jazyk	→ Jazyk , který přes své relativně široké používání postrádá v určité politicko-administrativní územní jednotce status → úředního jazyka . Přesto může plnit funkci důležitého dorozumívacího jazyka. <i>Příklady:</i> francouzština v Libanonu, angličtina v Izraeli, svahilština v Ugandě a Kongu.

153	language, official	A → language that has legal status in a particular legally constituted political entity such as a State or part of a State, and that serves as a language of administration. <i>Examples:</i> Spanish in Chile; Italian and German in Alto Adige (Italy).	úřední jazyk, oficiální jazyk	→ Jazyk , který v určité politicko-administrativní územní jednotce (stát nebo závislé území, administrativní část státu) má právní status a slouží jako jazyk státní správy. <i>Příklady:</i> španělština ve Španělsku, části Latinské Ameriky, částech USA (Texas, Kalifornie), italština a němčina v Jižním Tyrolsku. <i>Pozn.:</i> V užším významu státní jazyk. <i>Příklady:</i> Španělsko – státní jazyk: španělština, úřední jazyky: katalánština v Katalánsku a Valencii, galicijština, baskičtina a jiné; Čína – státní jazyk: čínština, úřední jazyky: čínština a tibetština v Tibetu, čínština, ujgurština a kazaština v Sin-ťiang apod.; Ruská federace – státní jazyk: ruština, úřední jazyky: ruština + další jazyky v jednotlivých subjektech federace. V některých zemích je více státních jazyků. <i>Příklady:</i> Švýcarsko, Kanada, Belgie.
154	language, principal	In a → linguistic community where more than one → language is in use, the language that has the most adherents. <i>Example:</i> German, not Italian, in Alto Adige (Italy); English, not Welsh, in Wales.	hlavní jazyk	V → jazykovém společenství , kde se používá více → jazyků , jazyk, jímž mluví většina obyvatel. <i>Příklad:</i> velština ve Walesu, francouzština ve švýcarském kantonu Fribourg.
155	language, receiver	See language, target.	→ 158	
156	language, source	→ Language from which a name is transformed to, or adopted by, another language, the → target language . <i>Example:</i> in → conversion from Russian to Chinese, the former is the source language.	výchozí jazyk	→ Jazyk , z něhož je jméno přejímáno do jiného, tj. → přejímajícího jazyka . <i>Příklad:</i> V → převodu z ruštiny do čínštiny je výchozím jazykem ruština.
157	language, standard ≈	The form of speech and/or writing of a language that is specified as correct by an officially appointed or widely recognized authority, or, in the absence of such an authority, that is generally accepted as correct in a → linguistic community . <i>Examples:</i> Hochdeutsch in German; Algemeen Beschaafd Nederlands in the Netherlands.	spisovný jazyk	Vypracovaná, stylisticky diferencovaná a kodifikovaná forma → národního jazyka , jeho nejdůležitější útvar. Dorozumívací prostředek → jazykového společenství s reprezentační funkcí. <i>Příklady:</i> Hochdeutsch v němčině, The King's/Queen's English v angličtině, kuan-chua/kuo-jü („mandarínština“) v čínštině.

158	language, target	Language in terms of which a toponym may be adopted or transformed from its → source language . <i>Example:</i> in → conversion from Arabic to French, the latter is the target language.	přejímající jazyk	→ Jazyk , do něhož je jméno přejímáno z → výchozího jazyka . <i>Příklad:</i> V → převodu z arabštiny do francouzštiny je přejímajícím jazykem francouzština.
159	language, vehicular	Language that serves communication between members of different → linguistic communities . <i>Example:</i> English is the vehicular language of civil aviation throughout most of the world.	zprostředkující jazyk	→ Jazyk , který slouží komunikaci mezi příslušníky různých → jazykových společenství či profesních skupin. <i>Příklady:</i> Angličtina je zprostředkujícím jazykem v civilní letecké dopravě téměř po celém světě; svahilština je dorozumívacím jazykem ve většině zemí východní Afriky; latina byla dorozumívacím jazykem učenců středověké Evropy. Srov. též → lingua franca .
160	letter	Graphic symbol serving as a unit or → character in an → alphabet .	písmeno	Grafický symbol, → znak hláskového nebo slabičného písma, jednotka → abecedy .
161	letter, basic	Fundamental form of a → letter without → diacritics . <i>Examples:</i> Polish l as against ł; Icelandic D as against Ð.	základní písmeno	Základní podoba → písmene bez → diakritických znamének . <i>Příklady:</i> v češtině c proti č, v polštině l proti ł, islandské d proti ð.
162	letter, consonant	→ Letter of an → alphabet representing a consonant. <i>Examples:</i> Roman b, d; Greek β, δ; Thai บ, ด; Arabic د, ب; Korean ㅂ, ㄷ.	souhláskové písmeno	→ Písmeno → abecedy zachycující → souhlásku . <i>Příklady:</i> latinkové b, c, d; řecké β, γ, δ; v cyrilici б, в, ф; v hebrejštině ב, ג, ד.
163	letter, vowel	→ Letter of an → alphabet representing a vowel. <i>Examples:</i> Roman a, e, i, o, u; Greek α, ε, η, ι, ο, υ, ω; Russian а, е, и, о, у; Hebrew י; Thai อ, Korean ㅏ, ㅑ.	samohláskové písmeno	→ Písmeno → abecedy zachycující → samohlásku . <i>Příklady:</i> latinkové a, e, i, o, u; řecké α, ε, η, ι, ο, υ, ω; v cyrilici а, и, ы, у, е, ї.
164	lettering, map ∅	(a) → Map script in an → alphabetic writing system. In a wider sense, map script. (b) Activity of inserting (→ alphabetic) script in a map.	→ 189	
165	lettering, multilingual ∅	→ Map lettering in a → multilingual map .	→ 190	
166	lettering, multiscriptual ∅	→ Map lettering in a → multiscriptual map .	→ 191	
167	letters, cardinal	The → letters of a → script contained in most → alphabets that use that script. <i>Examples:</i> the Roman alphabet excluding e.g. the letters K, Q, X; the traditional Arabic letters of the Persian (Farsi) alphabet. Complementary term: → letters, special .	hlavní písmeno	→ Písmeno určitého → písma obsažené ve většině → abeced , která toto písmo používají. <i>Příklad:</i> v latince např. písmena bez → diakritických znamének , bez → specifických písmen ; tradiční arabská písmena v národních abecedách používajících toto písmo. Komplementární termín: → specifické písmeno .

168	letters, special	The → letters of the → alphabet of a particular language that are characteristic of, or unique to, that language, being absent in all or most other alphabets using the same script. <i>Examples:</i> Danish ø; Icelandic þ, ð; German ß; Persian گ. Complementary term: → letters, cardinal .	specifické písmeno	→ Písmeno → abecedy určitého jazyka, které je pro něj charakteristické a ve většině ostatních abeced používajících toto písmo chybí. <i>Příklady:</i> dánské ø, latinské æ, islandské ð, þ, německé ß, české ů, ukrajinské є, ї, srbské љ, њ. Komplementární termín: → hlavní písmeno .
169	lexicon Ø	(a) A dictionary or → glossary relating to a particular language or sphere of interest. (b) The vocabulary of an individual person, an occupational group or a professional field.	a) slovník b) slovní zásoba	a) → Heslář vztahující se k určitému → jazyku nebo oblasti zájmu. Viz též → slovník, lexikon . b) Slovní zásoba určité osoby, profesní skupiny nebo odborné oblasti. Viz též → individuální slovní zásoba .
170	lexicon, logographic	An ordered list of the → characters of a → logographic script ; the counterpart of an → alphabet in → alphabetic script and of a → syllabary in → syllabic script .	seznam logogramů	Uspořádaný seznam → znaků → logografického písma ; protějšek k → abecedě v → hláskovém písmu a k → sylabáři v → slabičném písmu .
171	ligature C	A graphic stylized combination of two → letters , or a connecting line or stroke, indicating that successive sounds are to be pronounced as one. <i>Examples:</i> œ (derived from o + e); <u>kh</u> , pronounced as → IPA /x/ or German <i>ch</i> in <i>ach</i> .	ligatura	Graficky stylizovaná kombinace dvou → písmen nebo spojující linka či čára, označující, že následující → hlásky se mají číst jako jedna. <i>Příklady:</i> æ (z a + e), œ (z o + e); љ (z л + б), њ (z н + б); ß (z s + z); <u>kh</u> označuje, že se má číst jako české <i>ch</i> . Ligatury v podobě spojujících linek nebo čar jsou běžné např. v indických → písmech . V knihtisku se tak označují skupiny dvou i více slitých liter, např. fi, fl.
172	lingua franca	Auxiliary language used for communication between groups of people with different native languages. <i>Examples:</i> Swahili in East Africa, Quechwa in the Andean regions. See also → pidgin .	lingua franca	Pomocný → jazyk používaný pro komunikaci mezi skupinami lidí s různými → mateřskými jazyky . <i>Příklady:</i> svahilština ve východní Africe, některé bantuské jazyky ve střední Africe, kečujština v andských oblastech, stará francouzština ve středověké severní Itálii; do jisté míry sem patří i umělé jazyky, např. esperanto. Viz též → pidžin .
173	linguistic area	See linguistic region.	→ 175	
174	linguistic community	A group of people who communicate with relative ease in a common → language or → dialect .	jazykové společenství , jazyková pospolitost	Skupina lidí, kteří se mezi sebou dorozumívají společným → jazykem nebo → dialektem . <i>Příklady:</i> francouzské, vlámské a německé jazykové společenství v Belgii; anglické a francouzské jazykové společenství v částech Kanady a USA.

175	linguistic region	Region or area where a particular language constitutes the → official or → principal language . <i>Example:</i> the Flemish and Walloon regions in Belgium.	jazyková oblast , jazykový areál	Oblast, kde určitý → jazyk představuje → úřední nebo → hlavní jazyk . <i>Příklady:</i> Valonsko a Vlámko v Belgii; někdejší německé jazykové oblasti ve Střední Evropě.
176	linguistics	The scientific study of human language in all its aspects, including → phonetics , → phonology , → morphology , → syntax and → semantics .	jazykověda , lingvistika	Věda o → jazyce v jeho vnitřním uspořádání i všech podstatných souvislostech; zahrnuje mimo jiné → fonetiku , → fonologii , → morfologii , → skladbu a → sémantiku .
177	literary language	See language, literary.	→ 149	
178	local name	See name, local.	→ 219	
179	logogram	Graphic symbol or combination of symbols that represents an entire free → morpheme , such as a word, without separately representing its constituent → phonemes or → syllables . <i>Examples:</i> Chinese for zhong (middle); Japanese Kanji for san or yama (mountain).	logogram	Grafický symbol nebo kombinace symbolů k označení → morfémů nebo slov, aniž by zvlášť označovaly → fonémy a → slabiky , které je tvoří. <i>Příklady:</i> většina čínských a japonských znaků, řada egyptských hieroglyfů; číslice (1 – za <i>jedna</i> , 2 – za <i>dvě</i> apod.), značky jako &, %, €.
180	logographic	Consisting of or relating to → logograms .	logografický	Sestávající z → logogramů nebo se k nim vztahující.
181	logographic lexicon	See lexicon, logographic.	→ 170	
182	logographic script	See script, logographic.	→ 289	
183	long form (of a name)	Complete form of a toponym (in particular the name of a country), including all components. <i>Examples:</i> Al-Mamlakah al-Hāshimīyah al-Urdunīyah (the Hashemite Kingdom of Jordan); Zhonghua Renmin Gongheguo (the People's Republic of China). Complementary term: → short form ; in the above examples, Al-Urdun (Jordan); Zhongguo (China).	úplná podoba jména	Úplná podoba toponyma (zejména názvu státu), zahrnující všechny jeho složky. <i>Příklady:</i> Česká republika, Zhonghua Renmin Gongheguo (Čínská lidová republika), República Bolivariana de Venezuela (Bolívarovská republika Venezuela). Komplementární termín: → krátká podoba jména ; v uvedených příkladech: Česko, Zhongguo (Čína), Venezuela.
184	lunar name	See name, lunar.	→ 220	
185	man-made feature	See feature, man-made.	→ 091	
186	map lettering	See lettering, map.	→ 164	
187	map, multilingual	Map that, for a particular topographic feature, shows → allonyms in different → languages , not necessarily → standardized . <i>Examples:</i> Athens, Athína; Moscou, Moskva.	vícejazyčná mapa	Mapa, která pro jeden určitý → topografický objekt uvádí → alonyma v různých → jazycích , nemusejí být nutně → standardizovaná . <i>Příklady:</i> Athény, Athína; Peking, Beijing.

188	map, multiscriptual	Map that presents toponyms in two (biscrptual) or more different types of → script or → writing systems . <i>Examples:</i> Αθήνα, Athína; נצרת, Nazareth; Владивосток, Vladivostok.	vícepísmová mapa	Mapa, která uvádí → toponyma ve dvou či více různých → písmech či → písemných systémech . <i>Příklady:</i> Αθήνα, Athény; נצרת, Nazaret; Владивосток, Vladivostok.
189	map script ≈	→ Toponyms and other verbal and numerical items such as descriptive terms and spot and contour elevations in a map. See also → lettering, map .	popis mapy	Soubor → geografických jmen , → geografických termínů , zkratk a čísel jak v mapovém poli, tak v rámových a mimorámových údajích.
190	map script, multilingual	→ Map script in a → multilingual map .	vícejazyčný popis mapy	→ Popis mapy na → vícejazyčné mapě .
191	map script, multiscriptual	→ Map script in a → multiscriptual map .	vícepísmový popis mapy	→ Popis mapy na → vícepísmové mapě .
192	map, thematic ≈	Any geographical map devoted to a special subject and not showing only the surface configuration of Earth. <i>Examples:</i> geological map, historical map, airways chart. Complementary term: → topographic map .	tematická mapa	Mapa zobrazující na podkladu základní mapy, popř. na redukovaném podkladu základní mapy nebo obecněgeografické mapy další přírodní, sociálněekonomické a technické objekty a jevy a jejich vztahy. <i>Příklady:</i> geologická mapa, historická mapa, mapa pozemní, námořní a letecké dopravy.
193	map, topographic ≈	A map having as its object the representation of the surface of Earth or the moon or of a planet or its satellites, and its → topographic features , → natural and → man-made . Complementary term: → map, thematic .	topografická mapa	Mapa zpravidla středního měřítka, která přehledným způsobem kartografického znázornění předmětů šetření a měření, tj. → topografických objektů , a jejich generalizací nebo zdůrazněním poskytuje všeobecnou orientaci v daném území.
194	maritime name	See name, maritime	→ 221	
195	marker	Graphic symbol representing a → phoneme , → morpheme or other element of a language and used only in combination with an independent → letter or → syllabogram . <i>Example:</i> Arabic shaddah (doubling marker).	grafická značka	Grafický symbol představující → foném , → morfém či jiný prvek → jazyka a používaný pouze v kombinaci se samostatným → písmenem nebo → syllabogramem . <i>Příklad:</i> arabská šadda (zdvojující znaménko nad písmenem).
196	marker, vowel	A → marker employed in → defective alphabetic script to represent a → vowel . <i>Examples:</i> Arabic ﺍَ, اُ (a, i, u); Hebrew אֵ, אִ, אֻ, אֹ (a, e, i, o, u); Thai (a, i, u).	samohlásková značka	→ Grafická značka používaná v → neúplném hláskovém písmu k vyjádření → samohlásky , např. v arabštině, hebrejštině, thajštině.

197	menu, computer ≈	List of options available to an operator, usually displayed in graphic or → alphanumeric form on the computer screen.	počítačové menu, nabídka	Seznam operací a funkcí → softwaru umístěný na obrazovce a umožňující volbu operace, kterou má uživatel při práci s → počítačovým programem k dispozici.
198	minority language	See language, minority.	→ 150	
199	minority name	See name, minority.	→ 222	
200	modified character	See character, modified.	→ 024	
201	morpheme	The minimal distinctive unit in → grammar ; the smallest functioning unit in the composition of words. <i>Example:</i> "names" consists of the free morpheme "name" and the bound plural morpheme "s".	morfém	Nejmenší vydělitelná systémová jednotka v → mluvnici ; nejmenší znaková (formálně-významová) jednotka → jazyka , pozičně nesamostatná. <i>Příklad:</i> Slovesný tvar „udělala“ se skládá z předpony "u-", kořenu „-děl-, přípony "-al-" a koncovky „-a“.
202	morphological	Relating to → morphology .	morfologický, tvaroslovný	Vztahující se k → morfologii .
203	morphology	The branch of → grammar that studies the structure and form of words in a language.	morfologie, tvarosloví	Jazykovědná disciplína, část → mluvnice , která se zabývá druhy slov, jejich stavbou a tvary.
204	mother tongue	The first language acquired within one's family.	mateřský jazyk	První → jazyk osvojený jedincem v rámci rodiny.
205	multilingual gazetteer	See gazetteer, multilingual.	→ 107	
206	multilingual map	See map, multilingual.	→ 187	
207	multiscriptual gazetteer	See gazetteer, multiscriptual.	→ 108	
208	multiscriptual map	See map, multiscriptual.	→ 188	
209	name	(a) See noun, proper. (b) In the specific context of this glossary: a → toponym .	jméno	a) Viz → vlastní jméno . b) V kontextu tohoto slovníku: → toponymum .
210	name, alternative	See allonym.	alternativní vlastní jméno, paralelní vlastní jméno → 005	
211	name, approved	See name, standardized.	→ 228	
211a	name, authorized	See name, official.	→ 223	

211b	name, commemorative	Name of a natural or man-made → geographical feature named after a person or after an event, as a way to honour or memorialize the respective person or event. <i>Examples:</i> Isla de Pascua (Easter Island, Chile), Sydney (Australia), Blyderivier (South Africa).	honorifikační jméno	Jméno → přírodního nebo → antropogenního objektu motivované osobou nebo událostí za účelem jejich uctění nebo připomenutí. <i>Příklady:</i> Isla de Pascua (Velikonoční ostrov, Chile); Washington (USA); Havlíčkův Brod (Česko).
212	name, composite ∅	→ Toponym consisting of a → generic element and a → specific element , or of a specific element consisting of more than one word. <i>Examples:</i> Mount Cook; Newport; Newfoundland; Kemijoki; Rostov na Donu; Sierra Nevada Oriental; Stoke on Trent. Complementary term: → name, simplex .	a) složené toponymum b) víceslovné toponymum	a) → Toponymum utvořené skládáním ze dvou (i více) základových slov. <i>Příklady:</i> Beograd; Newport; Newfoundland. b) → Toponymum sestávající z více slov. <i>Příklady:</i> Mont Blanc, New York, Modrý Nil, Halle (Saale), Stoke-on-Trent, Sasko-Anhaltsko, Burkina Faso, České Budějovice, Vysoké Tatry.
213	name, compound	See name, composite.	→ 212	
214	name, conventional	See exonym.	→ 081	
215	name, extraterrestrial	→ Toponym applied to an → extraterrestrial feature . <i>Example:</i> Nix Olympica (on Mars).	kosmonymum , mimozemské jméno	→ Jméno → mimozemského objektu . <i>Příklady:</i> Moře Klidu (na Měsíci), Měsíc, Mars, Phobos.
216	name, geographical ≈	→ Name applied to a geographic or topographic feature or object; an alternative term for → place names or → toponym.	geografické jméno , zeměpisné jméno	→ Jméno jakéhokoliv → topografického objektu na Zemi.
217	name, historical	→ Toponym found in historical document(s) and being no longer in current use. <i>Examples:</i> Eboracum (for York, England); Mediolanum (for Milano, Italy); New Amsterdam (for New York, United States of America); Edo (for Tokyo, Japan).	historické jméno	→ Geografické jméno užívané v minulosti, které se svojí podobou odlišuje od současného, příp. standardizovaného jména. <i>Příklady:</i> Eboracum (pro York, Anglie); Mediolanum (pro Milán, Itálie), Nový Amsterdam (pro New York, USA), Edo (pro Tokio, Japonsko), Čchang-an (pro Si-an, Čína); Frývaldov (pro Jeseník, Česko); Falknov (pro Sokolov, Česko).
218	name, indigenous	→ Toponym in, or derived from, an → indigenous language . <i>Examples:</i> Culabah (Aboriginal, Australia), Empangeni (Zulu, South Africa).	autochtonní jméno , původní jméno	→ Toponymum v → autochtonním jazyce či z něj odvozené. <i>Příklady:</i> Culabah (jazyk Austrálců), Empangeni (zuluština, Jižní Afrika).
218a	name, lacustrine ∅	Name of a lake or of an inland sea. <i>Examples:</i> Dead Sea; Ozero Balkhash; Lake Malawi.	jméno jezera	→ Jméno přírodní vodní nádrže přímo nespojené se světovým oceánem. <i>Příklady:</i> Mrtvé moře; Balchaš; Malawi; Balaton. <i>Pozn.:</i> V češtině se samostatně neužívá.

219	name, local	→ Toponym applied by a geographically limited sector of a → linguistic community to a feature within its area. It may differ from the → standardized name .	lokálně užívané jméno	→ Toponymum používané místním → jazykovým společenstvím pro objekt v dané lokalitě. Může být odlišné od → standardizovaného jména .
220	name, lunar	→ Toponym applied to a feature on the surface of the moon. <i>Examples:</i> Gagarin; Mare Tranquillitatis.	selenonymum , lunární jméno	→ Jméno objektu na měsíčním povrchu. <i>Příklady:</i> kráter Gagrín, moře Klidu.
221	name, maritime ∅	Name of a → hydrographic feature associated with the sea. <i>Examples:</i> Estrecho de Magallanes, Bottenhavet/Selkämeri, English Channel.	mořské jméno	→ Jméno → hydrografického objektu spojeného s mořem. <i>Příklady:</i> Skagerrak, Lamanšský průliv, Estrecho de Magallanes. <i>Pozn.:</i> V češtině se samostatně neužívá.
222	name, minority	Toponym in a → minority language .	menšinové jméno	→ Toponymum v → jazyce menšiny .
223	name, official	→ Toponym sanctioned by a legally constituted (e.g. national) → names authority and applied within its jurisdiction.	úřední jméno , oficiální jméno	→ Toponymum schválené (potvrzené) zákonně ustaveným → názvoslovným orgánem a zaváděné v rámci jeho pravomocí.
224	name, place ≠	(a) <i>See</i> toponym. (b) → Synonym used by some writers for name of populated place.	místní jméno	a) → Synonymum používané pro sídlištní jméno. b) V některých cizích jazycích používáno ve smyslu → toponyma .
225	name, primary	Descriptive name expressed in local terms and language. <i>Examples:</i> Ar-Rub` al-Khālī (the empty quarter, Saudi Arabia); Dasht-e Kavīr(big desert, Iran).	popisné jméno	→ Jméno popisující v místním → jazyce charakter objektu. <i>Příklad:</i> Ar-Rúb' al-Chálí (pustá končina, Saúdská Arábie), Dašte Kavír (velká poušť, Írán).
226	name, proper	<i>See</i> noun, proper.	vlastní jméno, vlastní název, proprium, onymum → 246	
227	name, simplex	Single-word → toponym , usually consisting of a specific component only. <i>Examples:</i> Kyiv; Temuko; Malaŵi. Al-Qāhirah (Cairo) is also a simplex name, since in the original Arabic the article al- constitutes a bound → morpheme , i.e. an integral unhyphenated prefix. Complementary term: → name, composite .	jednoduché jméno	Jednoslovné → toponymum , obvykle tvořené pouze → specifickým prvkem . <i>Příklady:</i> Praha, Kyjev, Morava, Guinea. Jako jednoduché jméno lze chápat rovněž např. jména A Coruña, al-Káhira, La Manche apod., kde členy „A“, „al-“, „La“ tvoří povinný → morfém , který je nedílnou součástí jména.
227a	name, standard	<i>See</i> name, standardized	→ 228	

228	name, standardized	Name sanctioned by a → names authority as the preferred name from among a number of → allonyms for a given feature. However, a single feature may have more than one standardized name. <i>Example:</i> Kaapstad and Cape Town (but not Capetown).	standardizované jméno	→ Toponymum schválené → názvoslovným orgánem jako preferované jméno z množiny → alonym pro daný objekt. Jeden objekt může mít více než jedno standardizované jméno. <i>Příklady:</i> Kaapstad a Cape Town; Bruxelles a Brusel; Luxembourg, Luxemburg a Lëtzebuerg.
229	name, topographic	See toponym.	topografické jméno → 339	
230	name, traditional	An → exonym in relatively widespread use by a particular → linguistic community and usually found in its tradition and literature. <i>Examples:</i> Alexandrie (French) for al-Iskandariyah (Arabic); Jerusalén (Spanish) for Yerushalayim (Hebrew); Peking (English) for Beijing (Chinese).	tradiční jméno	→ Exonymum široce užívané určitým → jazykovým společenstvím a obvykle doložené v jeho tradici a literatuře. <i>Příklady:</i> Alexandrie (česky) pro al-Iskandaríja (arabsky); Jerusalén (španělsky) pro Jrušalajím (hebrejsky); Peking (francouzsky) pro Beijing (čínsky).
230a	name, transboundary	Name of a → geographical feature extending over two or more political entities, for example, rivers and mountain ranges. <i>Examples:</i> An-Nīl; der Rhein; Cordillera de los Andes; the Alps.	přeshraniční jméno	Jméno → geografického objektu , který zasahuje do dvou nebo více politických celků, časté např. u řek nebo pohoří. <i>Příklady:</i> Nil; Rýn; Kordillery; Alpy.
231	name, variant	See allonym.	variantní jméno → 005	
232	names authority	(a) A body such as a person, board or commission, assigned advisory function and/or power of decision in matters of → toponymy by a legally constituted entity such as a State. (b) An authority charged with issuing → standardized toponyms .	názvoslovný orgán	a) Orgán (osoba, úřad nebo komise), jemuž je právně ustavenou jednotkou, např. státem, přidělena poradní funkce a/nebo rozhodovací pravomoci v záležitostech → toponymie . b) Orgán odpovědný za → standardizaci → toponym .
233	names conversion	See conversion.	konverze jmen, převod jmen → 041	
234	names index	See index, toponymic.	jmenný index, index jmen → 138	
235	names survey	See survey, toponymic.	→ 319	
236	names transformation	See transformation, names.	→ 349	
237	national language	See language, national.	→ 151	
238	national standardization, geographical names	See standardization, national, geographical names.	→ 314	

239	natural feature	See feature, natural.	→ 092	
240	noise, graphic	That which hinders, obstructs or obscures the clear transmission or reception of a graphic message. <i>Examples:</i> "snow" on a television screen; cluttering of a map with too-dense graphic information; fuzzy map script.	grafický šum	Cokoli, co zabraňuje čistému příjmu grafické informace, znemožňuje ho nebo ruší. <i>Příklady:</i> „Zrnění“ na televizní obrazovce; přílišným množstvím grafických dat zahuštěná mapa; neostrý popis mapy.
240a	nominative form (of a toponym)	In languages whose grammar includes declension and cases, the name form in the first (nominative) case. <i>Examples:</i> in German, Berlin (and not Berlins, of Berlin, genitive case); in Hungarian, Budapest (and not, for example, Budapestre, to Budapest); in Russian, Москва (and not, for example, Москвы, from Moscow).	nominativní tvar (toponyma)	V → jazycích , v nichž se substantiva skloňují, tvar prvního pádu (nominativu). <i>Příklady:</i> v němčině Berlin (a ne Berlins, genitiv); v ruštině Москва (a ne např. Москвы, genitiv); v češtině Jindřichův Hradec (a ne např. Jindřichova Hradce, genitiv).
241	non-official language	See language, non-official.	→ 152	
242	non-vocalized	A written word or text that does not include → vocalization .	nevokalizovaný	Psané slovo nebo text, který není vokalizován (srov. → vokalizace).
243	non-vowelled	See non-vocalized.	→ 242	
244	normalization	See standardization.	→ 311	
245	noun, common	A word designating any one of a particular kind of being, place or animal or object.. <i>Examples:</i> toponym, gazetteer, city.	obecné jméno , apelativum	Podstatné jméno nesoucí zobecnující a zobecnělý pojmový význam, jehož prostřednictvím se vztahuje k třídě předmětů nebo jevů. <i>Příklady:</i> toponymum, slovník, město.
246	noun, proper	A linguistic expression that uniquely identifies an individual person, place or thing. <i>Examples:</i> Albert, Beijing, Snoopy (a dog), Titanic (a ship).	vlastní jméno , proprium, onymum	Jazykový prostředek, který individuálně identifikuje určitého jedince či jednotlivinu (osobu, zvíře, místo, věc aj.). <i>Příklady:</i> Albert, Brok (pes), Peking, Titanic (lod').
247	odonym ≈	→ Proper noun of a transportation route feature. <i>Examples:</i> Via Appia (historical road); Airway Amber (air traffic route); M4 (motorway); Fleet Street; Piccadilly Circus; Darb al-Hajj (pilgrims' route).	hodonymum	→ Jméno dopravní komunikace a jejích součástí. <i>Příklady:</i> Zlatá stezka (historická cesta), D1 (dálnice), Vodičkova (ulice), Václavské náměstí, cesta Aloise Jiráska, most 1. máje, Špičácký tunel.
248	official language	See language, official.	→ 153	

249	onomastics	The science that has as its object the study of → names .	onomastika	Disciplína zabývající se studiem → vlastních jmen .
250	oronym	Name of an elevated feature in the terrain (below water surface also <i>hydrooronym</i>), for example, names of mountains, mountain ranges, sea mounts, hills or highlands. Examples: Matterhorn, Gaurišankar, Fuji San, Sierra Madre, Mid-Atlantic Ridge.	oronymum	→ Geografické jméno tvaru vertikální členitosti povrchu zemského a mořského dna (pod vodní hladinou též <i>hydrooronymum</i>), jakým je pohoří, vrchovina, hřbet, hora, skála, údolí, průsmyk, propast, nížina apod.. <i>Příklady</i> : Sněžka, Jeseníky, Pyreneje, Středoatlantský hřbet.
251	orthography ≈	Spelling of words according to the prescribed rules of a given linguistic tradition.	pravopis, ortografie	Souhrn pravidel o používání → písmen , → diakritických znamének a interpunkce při písemném zaznamenávání jazykových projevů.
252	phone	In → phonetics , the smallest perceptible unit of sound in the stream of speech, usually symbolized by square brackets. A specific → phoneme can be realized by different phones called → allophones . <i>Examples</i> : [β] for the "b" sound in Spanish saber as against [b], the "b" sound in Spanish Barcelona.	hláska, fón	Ve → fonetice nejmenší distinktivní zvukový segment proudu → mluvy jakožto konkrétní a individuální fyzická realizace → fonému , obvykle uváděný v hranatých závorkách. Určitý foném může být realizován jeho variantami, nazývanými → alofony . <i>Příklady</i> : [β] jakožto realizace fonému „b“ ve španělském saber proti [b], realizaci fonému „b“ ve španělském Barcelona. <i>Pozn.</i> : V české terminologii se termínu fón užívá většinou k označení jednotky pro vyjádření hlasitosti.
253	phoneme	The smallest unit of sound in the → phonological structure of a → language that changes meaning, usually symbolized by oblique slashes. <i>Examples</i> : /b/; /p/; /ʃ/ (for English sh). In practice, a phoneme is realized by variants called → allophones , usually symbolized by square brackets, such as [b] in Spanish Barcelona and [β] in saber for the /b/ phoneme, or [e], [ě], [ɛ] and [é] for different realizations of the /e/ phoneme. See also → phone .	foném	Minimální funkční jednotka → fonologického systému → jazyka mající rozlišovací platnost. <i>Příklady</i> : /b/; /p/; /ʃ/ (pro české š). Foném se realizuje ve variantách nazývaných → alofony , obvykle uváděných v hranatých závorkách, jako [b] ve španělském Barcelona a [β] v saber pro foném /b/, nebo [e], [ě], [ɛ] a [é] jako různé realizace fonému /e/. Viz též → fón .
254	phonemic	Relating to → phonemes .	fonemický, fonémový	Vztahující se k → fonémům .
255	phonetic, phonetical	Relating to → phonetics .	fonetický	Vztahující se k → fonetice .

256	phonetics	The study and classification of sounds made in spoken language. The minimal phonetic unit is the → phone .	fonetika	Disciplína zabývající se studiem zvukové stránky → jazyka . Základní jednotkou je → hláska , nejmenší zvukový prvek lidské → řeči ; z hlásek se skládají slova.
257	phonogram	(a) Graphic → character representing sound(s). (b) In particular, a → pictogram representing not the meaning of its object but the sound of its name in a particular language. <i>Examples:</i> pictograms of Egyptian hieroglyphs when used to represent phonetic values, e.g. □ (a seat) for p, the initial sound of the word for "seat".	fonogram	a) Grafický → znak zastupující zvuk(y). b) → Piktogram nezastupující význam objektu, který původně označoval, ale → hlásku z jeho označení v příslušném jazyce. <i>Příklady:</i> Piktogramy egyptských hieroglyfů, pokud byly užity k vyjádření fonetických hodnot.
258	phonological	Relating to → phonology .	fonologický	Vztahující se k → fonologii .
259	phonology	The study of speech sounds and their functions in a specific → language or in two or more languages considered together for comparative purposes.	fonologie	Disciplína zabývající se studiem systému a funkcí zvukových prostředků určitého → jazyka .
260	physical feature	See feature, physical.	→ 093	
261	pictogram ≈	Graphic symbol that represents an object via graphic-visual similarity in order to convey either its meaning or the sound of its name. See also → phonogram .	piktogram	Grafický znak znázorňující určitý objekt obrázkem nezávisle na jeho pojmenování. Viz též → fonogram .
262	pidgin ≈	A relatively stable form of speech developed as an auxiliary language, whose vocabulary and sphere of employment are narrowly limited and whose → grammar , → phonological structure and style are simpler than those of the → language(s) from which it was evolved. <i>Examples:</i> Tok Pisin (Neo-Melanesian), based on English; Bazaar Malay in Malaysia-Indonesia; Petit Mauresque (French-based, in North Africa); Fanagaló (mainly from Zulu, South Africa). A pidgin that becomes the → mother tongue of a → linguistic community is said to be creolized. See also → creole .	pidžin	Výsledek a prostředek kontaktů dvou nebo více → jazykových společenství , který vzniká míšením → jazyků . Jeho slovní zásoba a stylové rozpětí jsou omezené, → gramatika , → fonologická struktura a styl jsou jednodušší než v jazycích, z nichž se vyvinul. <i>Příklady:</i> tok pisin (neomelanéština) vycházející z angličtiny; Bazaar Malay v Malajsií a Indonésii ("trhová" malajština); petit mauresque (vycházející z francouzštiny, v severní Africe); fanagalo (převážně ze zulštiny, Jižní Afrika). Pokud se pidžin stane → mateřským jazykem určitého jazykového společenství, dochází k jeho kreolizaci. Viz též → kreolština .

263	pixel ≈	→ Acronym for "picture element"; the unit of storage and display in → raster mode.	pixel , obrazový prvek	Nejmenší prvek zobrazovací plochy v → rastrovém formátu , jemuž lze nezávisle přiřadit např. barvu nebo intenzitu šedi, též obrazový prvek.
264	place name	See toponym; name, place (<i>b</i>).	→ 339, 224 b)	
265	place name index	See index, place names.	→ 137	
266	portability, data	See data portability.	→ 059	
267	principal language	See language, principal.	→ 154	
268	program, computer	A set of instructions directing the computer which operations to perform. Complementary term: → data ; these can be operated upon by a program.	počítačový program	Soustava instrukcí určující počítačem prováděné operace. Instrukce jsou zaznamenány v datových souborech → software .
269	proper name	See noun, proper.	→ 246	
270	proper noun	See noun, proper.	→ 246	
271	radical, radix ㇏	(a) Basic form of a → logographic → character . <i>Example:</i> one of the approximately 240 Chinese basic → characters that represent categories of sense, such as the character for "wood" on the basis of which the → logograms for specific kinds of woods, trees etc. are constructed. (b) See root.	radikál	Základní forma → logografického → znaku . <i>Příklad :</i> jeden z více než 200 čínských základních znaků zastupujících kategorie významu, např. znak pro „dřevo“, na jehož základě jsou utvořeny → logogramy pro specifické druhy dřev, stromů atd.
272	raster mode	In a computer, storage and display of data on a dense grid of → pixels arranged in columns and rows. <i>Example:</i> Satellite images are normally stored in raster mode. Complementary term: → vector mode .	rastrový formát , rastrový režim	Způsob uložení dat ve struktuře založené na buňkách uspořádaných do řádek a sloupců, kde hodnota každé buňky reprezentuje hodnotu jevu. Komplementární termín: → vektorový formát .
273	receiver language	See language, target.	→ 158	
274	receiver script	See script, target.	→ 295	
275	record, computer ㇏	Computer-readable collection of related → data pertaining to a single topical item and treated as a unit. <i>Example:</i> a single toponym and its related data, such as coordinates, date of ratification and origins.	datový záznam	a) Konečný pojmenovaný soubor souvisejících položek (objektů nebo hodnot) uložený v paměti nebo na záznamovém médiu. b) Základní položka databáze, tvořená konečným počtem předem definovaných → datových polí , která jsou vyplněna → daty vztahujícími se k jedinému subjektu (řádce databáze).
276	rectangular coordinates	See coordinates, rectangular.	→ 045	

277	retranscription	Reconversion of a result of → transcription into the → source language .	zpětná transkripce , retranskripce	Zpětná konverze výsledku → transkripce do → výchozího jazyka .
278	retransliteration	Reconversion of a result of → transliteration into the → source script . See also → reversibility .	zpětná transliterace , retransliterace	Zpětná konverze výsledku → transliterace do → výchozího písma . Viz též → zpětná převoditelnost .
279	reversibility	A characteristic of → transliteration that permits a written item to be converted from one → script or → writing system into another, and subsequently to be reconverted back into the → source script , the result being identical with the original.	zpětná převoditelnost , reverzibilita	Vlastnost → transliterace umožňující konvertovat psaný záznam z jednoho → písma nebo → písemného systému do jiného a následně ho rekonvertovat zpět do → výchozího písma , přičemž výsledek je identický s originálem.
280	romanization	→ Conversion from non-Roman into Roman → script . Examples: Αθήνα → Athína; Москва → Moskva; پیسوت → Bayrūt; תל-אביב → Tel-Aviv; ニホン → Nihon.	přepis do latinky	→ Konverze z nelatinkového do latinkového → písma . <i>Příklady:</i> Αθήνα → Athína; Москва → Moskva; پیسوت → Bayrūt; תל-אביב → Tel-Aviv; ニホン → Nihon.
281	romanization key	Table listing the → characters of a non-Roman → script together with corresponding → letters of a Roman → alphabet , including → diacritics as required. <i>Examples:</i> Roman šč for Russian Cyrillic щ; Roman ps for Greek ψ. Special case of → transliteration key .	tabulka přepisu do latinky	Speciální případ → transliterační tabulky . Tabulka se → znaky nelatinkového → písma spolu s odpovídajícími → písmeny latinkové → abecedy včetně (v případě potřeby) → diakritických znamének . <i>Příklady:</i> Latinkové šč pro щ v ruské cyrilici; latinkové ps pro řecké ψ.
282	root ≠	Reference to a basic item in → linguistics . <i>Example:</i> the stem from which a word is derived, such as the cluster of three consonants in Semitic words, e.g. n z l for nazala (Arabic "descend") or y r d for yarad ("descend" in Hebrew) and all their derivatives.	kořen	a) V lingvistice: část slova, která nese jeho základní význam, nelze ji dále dělit. Je společná všem příbuzným slovům a je nositelem jejich společného významu. <i>Příklady:</i> <u>vod</u> jako kořen slov voda, vodní, vodník, zavodnit, vodácký, vodopád apod. b) Ve výpočetní technice: aa) kořenový adresář file systému <i>Příklad:</i> C:\ bb) oprávnění administrátora (v operačním systému Linux a Android) cc) internetová doména na nejvyšší úrovni. <i>Příklad:</i> .cz dd) nejvyšší nod (uzel) v adresáři, datové struktuře

283	script C	A set of graphic symbols employed in writing or printing a particular language, differing from another set not only by → typeface or → font . Groups of different scripts form → writing systems . <i>Examples:</i> Roman, Greek, Cyrillic, Arabic, Korean, Thai and Hebrew scripts belong to the → alphabetic writing system; Amharic, Japanese Kana and Inuktitut (Eskimo) to the → syllabic ; Chinese Han and Japanese Kanji to the → logographic .	a) písmo b) znaková sada c) skript	a) Soubor grafických symbolů používaných při psaní a tištění určitého jazyka, který se od jiného souboru liší nejen → rodinou písma nebo → znakovou sadou . Skupiny rozdílných písem vytvářejí → písemný systém . <i>Příklady:</i> Latinka, cyrilice, řecké, arabské, korejské, thajské a hebrejské písmo patří k → hláskovým písmům ; amharské písmo, japonská kana a písmo jazyka inuktitut (jeden z jazyků Inuitů) k → slabičným písmům ; čínské písmo a japonské kandži k → logografickým . b) → 100 c) Spustitelný soubor program nebo jeho fragment zapsaný v podobě kódu. Skript je tedy souvislá série příkazů, naprogramovaný algoritmus vykonávající určitý úkol.
284	script, alphabetic	Script belonging to the → alphabetic → writing system in which a single → letter or → di- or trigraph in principle represents a single → phoneme or → diphthong . <i>Examples:</i> Roman, Greek, Cyrillic, Thai, Arabic and Hebrew are alphabetic, but the latter two are → defective , i.e. mainly → consonant scripts . In (alphabetic) Korean, letters are graphically organized in roughly square syllabic units.	hláskové písmo , alfabetické písmo	→ Písmo náležející k → abecednímu → písemnému systému , v němž jedno → písmeno nebo spřežka v zásadě zastupuje jeden → foném . <i>Příklady:</i> Latinka, cyrilice, řecké, thajské, arabské a hebrejské písmo jsou hlásková písmena, ale poslední dvě uvedená jsou → neúplná hlásková písmena , tj. převážně → souhlásková písmena . V (abecedním) korejském písmu jsou písmena graficky uspořádána do zhruba čtvercových slabičných jednotek.
285	script, consonant	See script, defective alphabetic.	souhláskové písmo → 286	
286	script, defective alphabetic	→ Alphabetic script in which the letters exclusively or predominantly represent → consonants , → vowels being exclusively or primarily represented by non-letter → markers in the form of dots or bars above, below or within the → consonant letters . <i>Examples:</i> Arabic and Hebrew. See also → vowel marker .	neúplné hláskové písmo	→ Abecední písmo , v němž jsou písmena výlučně nebo převážně užitá k zápisu → souhlásek . → Samohlásky jsou výlučně nebo primárně zaznamenávány → grafickými značkami ve formě teček nebo jiných značek nad, pod nebo jinde u → souhláskových písmen . <i>Příklady:</i> Arabské a hebrejské písmo. Viz též → samohlásková značka .
287	script, donor	See script, source.	→ 293	

288	script, ideographic	See script, logographic.	ideografické písmo → 289	
289	script, logographic	A → script consisting of → logograms and belonging to the → logographic → writing system . <i>Examples:</i> Chinese; Japanese Kanji.	logografické písmo	→ Písmo skládající se z → logogramů a náležející do → logografického → písemného systému . <i>Příklady:</i> čínské znaky a japonské kandži.
290	script, map	See map script.	→ 189	
291	script, original	See script, source.	→ 293	
292	script, receiver	See script, target.	→ 295	
293	script, source	A → script in terms of which a → toponym is produced, and on the basis of which it may be converted for use in another script called → target script .	výchozí písmo	→ Písmo , v němž je příslušný výraz (např. → toponymum) zaznamenán a z něhož může být převeden do jiného písma zvaného → přejímající písmo .
294	script, syllabic	A → script belonging to the → syllabic → writing system in which all, or the majority of, → characters each represent an entire → syllable . <i>Examples:</i> Ethiopian Amharic; Japanese Katakana and Hiragana; Inuktitut → syllabics . Korean, though alphabetic, is graphically and visually syllabic.	slabičné písmo , sylabické písmo	→ Písmo náležející k → slabičnému → písemnému systému , v němž všechny nebo většina → znaků zastupuje celou → slabiku . <i>Příklady:</i> amharské písmo, japonská katakana a hiragana, inuktitutské písmo.
295	script, target	A → script into which a → toponym may be converted from its → source script . See also → transliteration . <i>Example:</i> Roman script in the → romanization of Greek.	přejímající písmo	→ Písmo , do něhož může být příslušný výraz (např. → toponymum) převeden z → výchozího písma . Viz též → transliterace . <i>Příklad:</i> latinka při → přepisu do latinky z řeckého písma.
296	segment	In → linguistics , any discrete unit that can be identified in the stream of speech. <i>Examples:</i> → phonemes ; → consonants ; → vowels .	jednotka , segment	V → jazykovědě jakákoliv samostatná jednotka, kterou lze určit např. v proudu → řeči . <i>Příklady:</i> → fonémy ; → souhlásky ; → samohlásky .
297	semantics ≈	The branch of → linguistics that deals with meaning.	sémantika , významosloví	V lingvistice: Disciplína → jazykovědy zabývající se studiem významu jazykových jednotek, → znaků a jejich řetězců v systému i při jejich užití; významová stránka jazykových jednotek.

298	sequence rules	Rules that indicate in which order words (e.g. → toponyms in a gazetteer) should be arranged with respect to the sequence of their → letters , → syllabograms or → logograms . Problems may arise especially with letters omitted in the conventional way of citing the → alphabet or letters with → markers or → diacritics such as ä, ö, ü, ß in German and ll, ñ in Spanish, as well as with hyphenated words.	pravidla řazení	Pravidla, která udávají, v jakém pořadí mají být řazena slova (např. → toponyma v → místopisném slovníku) s ohledem na pořadí → písmen , → syllabogramů nebo → logogramů . Problémy mohou vznikat zvláště u písmen s → grafickými značkami nebo s → diakritickými znaménky jako ä, ö, ü, ß v němčině a ll, ñ ve španělštině, a u slov se spojovníkem.
299	short form (of a name)	In toponymy, the abbreviated or short version of a name. <i>Examples:</i> China, for the People's Republic of China; Jordan, for the Hashemite Kingdom of Jordan. Complementary term: → long form .	krátká podoba jména , zkrácená podoba jména	V → toponomastice zkrácená nebo krátká verze jména. <i>Příklady:</i> Čína místo Čínská lidová republika, Jordánsko místo Jordánské hášimovské království. Komplementární termín: → úplná podoba jména .
300	short title	See short form (of a name).	→ 299	
301	sign, diacritical	See diacritic.	→ 064	
302	simplex name	See name, simplex.	→ 227	
303	simplified character	See character, simplified.	→ 025	
304	software ≈	→ Programs , procedures and → data associated with the operation of a computer system. Complementary term: → hardware .	software	Souhrnné označení pro → počítačové programy . Sada všech programů (nejen v PC) pro zajištění chodu → hardwaru a interakci s uživatelem nebo jiným zařízením.
305	source language	See language, source.	→ 156	
306	source script	See script, source.	→ 293	
307	specific element	The part of a → toponym that does not constitute a → generic term and that distinguishes it from others of the same → feature class . It may include an → article and/or other linguistic elements. <i>Examples:</i> Port <u>Elizabeth</u> ; Rio <u>Negro</u> ; Cape <u>of Good Hope</u> .	specifický prvek	Část → toponyma , kterou netvoří → geografický termín a která ho odlišuje od ostatních toponym téže → třídy objektů . Může zahrnovat → člen a/nebo jiné jazykové prvky. <i>Příklady:</i> Port <u>Elizabeth</u> ; Rio <u>Negro</u> ; Cape <u>of Good Hope</u> ; <u>Uherský</u> Brod.
308	speech ∅	An oral manifestation of → language .	a) řeč b) mluva	a) Obecná schopnost konkrétního → jazyka umožňující jeho fungování a užívání. b) Jazykový projev, text, promluva jakožto realizace jazykového systému a oblast jejich studia; způsob mluvení a výrazivo určité skupiny lidí.

309	speech community	A group of people who communicate orally with relative ease in a common → language or → dialect .	ústní jazykové společenství	Skupina lidí, kteří spolu ústně komunikují ve společném → jazyce nebo → dialektu .
310	standard language	See language, standard.	→ 157	
311	standardization	(a) The establishment, by an appropriate authority, of a specific set of standards or norms, e.g. for the uniform rendering of → toponyms . (b) Rendering an item such as a → toponym in accordance with such norms.	standardizace	a) Stanovení určitých standardů nebo norem příslušným úřadem, např. pro jednotné určení podoby → toponyma . b) Určení jednotky, např. → toponyma v souladu s těmito normami.
312	standardization, geographical names	The prescription by a → names authority of one or more particular → names , together with their precise written form, for application to a specific → geographical feature, as well as the conditions for their use. In a wider sense, standardization of → toponyms .	standardizace geografických jmen, standardizace geonym	Činnost → názvoslovného orgánu předpisující s udáním přesného způsobu psaní jedno určité nebo více určitých → jmen pro konkrétní → geografický objekt , jakož i podmínky pro jeho či jejich užívání. V širším významu: standardizace → toponym .
313	standardization, international, geographical names	Activity aimed at reaching maximum practical uniformity in the rendering—oral and written—of all → geographical names on Earth (and, in a wider sense, of → toponyms of → extraterrestrial features), by means of (1) → national standardization , and/or (2) international convention, including the correspondence between different languages and writing systems.	mezinárodní standardizace geografických jmen	Činnost směřující k dosažení maximální jednoty v užívání všech → geografických jmen na Zemi v psané i mluvené podobě (v širším smyslu → toponym → mimozemských objektů), za pomoci prostředků → národní standardizace a/nebo mezinárodních konvencí zahrnujících i vzájemný soulad mezi různými jazyky a písemnými systémy.
314	standardization, national, geographical names	→ Standardization of → geographical names within the area of a national entity, such as a State.	národní standardizace geografických jmen	→ Standardizace → geografických jmen na území jedné národní entity, např. státu.
315	standardized allonym	See allonym, standardized.	→ 006	
316	standardized name	See name, standardized.	→ 228	
317	standardized toponym	See name, standardized.	→ 340	
317a	standard name	See name, standardized	→ 340	
318	survey, names	See survey, toponymic.	→ 319	
319	survey, toponymic	The entire spectrum of activities involved in the collection, recording and processing of → toponyms in a specified area.	sběr a/nebo zpracování jmen	Veškerý souhrn aktivit souvisejících se sběrem, zaznamenáváním a zpracováním → toponym na určitém území.

320	syllabary	An ordered set of → syllabograms representing all → syllables of a particular language that uses → syllabic script . <i>Example:</i> the set of syllabograms of Japanese Katakana ア, カ, サ, タ, ナ, ハ, マ for a, ka, sa, ta, na, ha, ma, respectively, etc.; Inuktitut ᐱ, ᐸ, ᐺ, ᐻ, ᐼ for pi, pu, pa, ti, tu, ta etc.	sylabář	Uspořádaný soubor → syllabogramů označujících všechny → slabiky jazyka, který užívá → slabičné písmo . <i>Příklady:</i> Soubor syllabogramů japonské katakany ア, カ, サ, タ, ナ, ハ, マ pro a, ka, sa, ta, na, ha, ma, atd.; inuktitutské syllabogramy ᐱ, ᐸ, ᐺ, ᐻ, ᐼ pro pi, pu, pa, ti, tu, ta, atd.
321	syllabic (as a noun)	See syllabogram. Predominantly used in the plural as syllabics.	→ 326	
322	syllabic (as an adjective)	Consisting of or relating to → syllables .	slabičný, sylabický	Sestávající ze → slabik nebo se k nim vztahující.
323	syllabic script	See script, syllabic.	→ 294	
324	syllabification	Division of a word into → syllables . Examples: Val-pa-ra-i-so; O-ban.	slabičné členění, sylabifikace	Dělení slov do → slabik . <i>Příklady:</i> Val-pa-ra-í-so; O-ban.
325	syllable ≈	Unit of → speech including (or consisting of) a single → vowel sound or vowel function, or a → diphthong or a triphthong; the first division of a word. <i>Examples:</i> Ge-no-va in Genova; Hei-del-berg in Heidelberg; Br-no in Brno.	slabika, sylaba	Nejmenší jednotka → řeči , kterou lze samostatně vyslovit jako celek. Jádrem slabiky jsou → samohlásky , → dvojhásky či trojhásky, někdy také → souhlásky (např. v češtině r, l). <i>Příklady:</i> Ge-no-va v Genova; Hei-del-berg v Heidelberg; Br-no v Brno.
326	syllabogram	Graphic → character representing a → syllable in → syllabic script .	syllabogram	Grafický → znak vyjadřující → slabiku v → slabičném písmu .
327	synonym	Each of two or more words that have approximately the same meaning.	synonymum, slovo souznačné	Každé z dvou nebo více slov majících stejný nebo podobný význam.
328	syntax ≈	The part of → linguistics that deals with the mutual relations between, and correct arrangement of, words in a sentence.	skladba, syntax	Disciplína → jazykovědy , nauka o mluvnické stavbě věty a souvětí, o větných a souvětných výpovědích.
329	target language	See language, target.	→ 158	
330	target script	See script, target.	→ 295	
331	tetragraph	Four → letters employed together in a particular order to represent a single → phonological or graphical element in a specific language. <i>Examples:</i> German tsch for the /tʃ/ → phoneme as in Tschad, the German transcription of Chad; English shch for Russian щ.	tetragraf	Spojení čtyř → písmen (spřežka ze čtyř písmen) pro písemné zachycení jediného → fonému . <i>Příklady:</i> Německé tsch pro foném /tʃ/ v Tschechien (německy Česko); anglické shch pro ruské щ.

332	thematic map	See map, thematic.	→ 192	
333	topographic category	See feature class.	→ 029	
334	topographic feature	See feature, topographic.	→ 094	
335	topographic map	See map, topographic.	→ 193	
336	topographic name	See toponym.	→ 339	
337	topography ≠	(a) The surface configuration of Earth or of another planet or a satellite, or of a portion thereof, including the planimetric and altimetric aspects, i.e. the situation in the map plane and the relief. (b) Description and graphic representation of the above.	topografie	Vědecká a technická disciplína zabývající se tvarem, popisem, měřením a zobrazováním povrchu Země, jiných planet, satelitů apod.; hlavním předmětem zájmu jsou reliéf zemského povrchu, vodní toky a plochy, vegetace a objekty vytvořené člověkem.
338	toponomastics	The science that has as its object the study of → toponyms .	toponomastika	Disciplína zabývající se studiem → toponym .
339	toponym ≈	Proper noun applied to a → topographic feature ; an alternative term for → geographical names or → place name.	toponymum	Jméno → topografického objektu . Souhrnný termín pro → geografická jména a → mimozemská jména .
340	toponym, standardized	See name, standardized.	standardizované toponymum → 228	
340a	toponym, underground	Toponym applied to a → topographic feature below the surface of the earth. <i>Examples:</i> metro line x, underground storage facility, level-10 mine tunnel.	jméno podpovrchového objektu	Jméno objektu v podzemí. <i>Příklady:</i> linka A metra; podzemní garáže Anděl; ponorná řeka Punkva.
341	toponym, variant	See allonym.	variantní toponymum → 005	
342	toponymic guidelines	See guidelines, toponymic.	→ 126	
343	toponymic index	See index, toponymic.	→ 138	

343a	toponymization	The act of producing a → toponym (i.e., a proper noun) from a common noun a proper noun other than a toponym or any other part of speech. <i>Examples:</i> producing the toponym Bath (England), place of the Roman baths, Vilhelmina (Sweden, a town) from a personal name, Iraq from 'Iraq (Arabic, waterside of a sea or of a large river). Toponymization generates the opposite to an → epotonym such as geysir or meander.	toponymizace	Pojmenovací proces, jehož výsledkem je → toponymum jako druh vlastního jména a východiskem obecná nebo vlastní jména s výjimkou vlastních jmen téže třídy či druhu. <i>Příklady:</i> Bath (Anglie) z bath = lázně, Irák z 'Irāq (v arabštině pobřeží moře nebo velké řeky), Vilhelmina (švédské sídlo).
344	toponymy	The totality of → toponyms in a given region.	toponymie	Soubor → toponym určitého jazyka, území, doby aj.
345	traditional name	See name, traditional.	→ 230	
345a	transboundary name	See name, transboundary.	→ 230a	
346	transcription C	(a) A method of phonetic names → conversion between different languages, in which the sounds of a → source language are recorded in terms of a specific → target language and its particular → script , normally without recourse to additional → diacritics . (b) A result of this process. <i>Examples:</i> Turkish Ankara → Greek Αγκαρα; Russian Щукино → English Shchukino; Arabic جبيلية → French Djabaliya. Transcription is not normally a reversible process. → Retranscription (e.g. by computer) might result in a form differing from the original, for example in the above cases in Turkish Agkara, Russian Щчукино, Arabic دب جبيلية. However, Pinyin romanization of Chinese, although being a conversion between scripts, but being phonetic and non-reversible, is also regarded as transcription and not as → transliteration . See also → transcription key .	transkripce, přepis	a) V širším smyslu grafický záznam zvukové podoby → řeči podle její výslovnosti, co nejvěrnější přepis zvukové formy komunikace do formy grafické, obvykle pomocí standardizovaných značek. V užším smyslu (v → onomastice) způsob → fonetického → převodu jmen mezi různými jazyky, při němž jsou → hlásky → výchozího jazyka zaznamenány podle → přejímajícího jazyka a jeho → písma , obvykle bez ohledu na původní → diakritická znaménka . b) Výsledek tohoto procesu. <i>Příklady:</i> Turecké Ankara → řecké Αγκαρα; ruské Щукино → anglické Shchukino; arabské جبيلية → francouzské Djabaliya. Transkripce obvykle není vratný proces. → Zpětnou transkripcí (např. počítačem) může vzniknout podoba lišící se od originálu, např. ve výše uvedených případech v turečtině Agkara, v ruštině Щчукино, v arabštině دب جبيلية. Viz též → transkripční tabulka .
347	transcription alphabet	See alphabet, transcription.	→ 011	

348	transcription key	Table listing the characters of a particular → source language with the corresponding characters of a specific → target language . <i>Examples:</i> English sh for Hungarian s; German sch for Dutch sj; but also Roman bei for Chinese 贝北陂卑背倍碑. See also → transcription .	transkripční tabulka	Tabulka se znaky určitého → výchozího jazyka s odpovídajícími znaky příslušného → přejímajícího jazyka . <i>Příklady:</i> Latinkové r pro řecké ρ, sh pro ruské ш v anglické latině, ale též latinkové bei pro čínské 贝北陂卑背倍碑 apod. Viz též → transkripce .
349	transformation, names	In toponymy, general term covering the → translation , → transcription and → transliteration of toponyms. The two latter terms constitute → conversion .	převod jmen	V → toponomastice obecný termín zahrnující → překlad , → transkripci a → transliteraci → toponym . Poslední dva termíny je možno považovat za → převod (konverzi) jmen v užším smyslu.
350	translation	(a) The process of expressing meaning, presented in a → source language , in the words of a → target language . (b) A result of this process. In toponymy it is sometimes applied only to the → generic element of a name. <i>Examples:</i> Mer Noire (French for Russian Čornoje More); Casablanca (Spanish for Arabic Dār al-Baydā'); Lake Como (English for Italian Lago di Como); Mount Fuji (English for Japanese Fuji San).	překlad	a) Proces ekvivalentního převodu obsahu textu z → výchozího jazyka do → přejímajícího jazyka . b) Výsledek tohoto procesu. V → toponomastice se někdy vztahuje jen ke → generickému prvku jména. <i>Příklady:</i> Mer Noire (ve francouzštině ruské Čornoje More); Casablanca (ve španělštině arabské Dār al-Baydā'); Lake Como (v angličtině italské Lago di Como); Mount Fuji (v angličtině japonské Fuji San).
351	translingual data interchange	See data interchange, translingual	→ 057	

352	transliteration	(a) A method of → names conversion between different → alphabetic scripts and → syllabic scripts , in which each → character or → di- , tri- and tetragraph of the → source script is represented in the → target script in principle by one character or di-, tri- or tetragraph, or a → diacritic , or a combination of these. Transliteration, as distinct from → transcription , aims at (but does not necessarily achieve) complete → reversibility , and must be accompanied by a → transliteration key . (b) A result of this process. <i>Examples</i> (with English → exonyms in parentheses): القاهرة → al-Qāhirah (Cairo); Владивосток → Vladivostok; חיפה → Hefa (Haifa).	transliterace	a) Způsob → převodu jmen (→ vlastních i → obecných) mezi různými → abecedními a → slabičnými písmy , při němž je každý → znak nebo → digraf , → trigraf či → tetragraf → výchozího písma v → přejímajícím písmu zastoupen v zásadě jedním znakem, digrafem, trigrafem či tetragrafem, → diakritickým znaménkem nebo jejich kombinací. Na rozdíl od → transkripce je snahou transliterace docílit úplné → zpětné převoditelnosti (i když to nemusí být nutně dosaženo) a musí být doplněna → transliterační tabulkou . b) Výsledek tohoto procesu. <i>Příklady</i> : (s českými → exonymy v závorkách): القاهرة → al-Qāhirah (Káhira); Владивосток → Vladivostok; חיפה → Hefa (Haifa).
353	transliteration alphabet	See alphabet, transliteration.	→ 012	
354	transliteration key	Table listing the → characters of a particular → source script together with the corresponding characters of a specific → target script . Also called → conversion table . <i>Examples</i> : Roman po (and not bo) for Japanese Katakana ポ; Cyrillic д for Roman d; Hebrew ו and not נ for Thai อ.	transliterační tabulka	Tabulka se → znaky určitého → výchozího písma s odpovídajícími znaky příslušného → přejímajícího písma . Též → převodní tabulka . <i>Příklady</i> : V latince po (a nikoliv bo) pro ポ v japonské katakaně; v cyrilici д pro d v latince; hebrejské ו a nikoliv נ pro thajské อ.
355	trigraph	Sequence of three letters that represent a single → phoneme . <i>Example</i> : for /ʃ/, sch in German.	trigraf	Spojení tří → písmen (spřežka ze tří písmen) pro písemné zachycení jediného → fonému . <i>Příklady</i> : sch v němčině pro /ʃ/.
356	typeface ≈	Style or design of a set of all print → characters of an → alphabet , regardless of size. <i>Examples</i> : Times New Roman; <i>Univers bold italic</i> . See also → font .	rodina písma , typeface	Souhrn písem téhož → řezu písma , zahrnujícího kromě základního písma stojatého obvykle kurzívu, případně polotučné i tučné písmo, kapitálky, někdy také písma užší a to ve všech stupních velikosti. <i>Příklady</i> : největší rodinou písma je Helvetica (Helvetica, <i>Helvetica Italic</i> , Helvetica Bold , Helvetica Bold Italic); viz též → znaková sada .
356a	underground toponym	See toponym, underground.	→ 340a	

357	undersea feature	See feature, undersea.	→ 095	
358	UNGEGN	→ Acronym for United Nations Group of Experts on Geographical Names.	UNGEGN	→ Akronym pro "Skupinu expertů OSN pro geografická jména" v angličtině.
359	unvocalized	See vocalization.	nevokalizovaný → 368	
360	unvowelled	See vocalization.	nevokalizovaný → 368	
361	UTM grid	Universal Transverse Mercator grid, a plane grid of → rectangular coordinates overprinted on maps to assist in defining location. It covers the entire globe in 60 meridional zones with a width of 6 degrees longitude each, these zones being numbered 1-60 from the International Date Line eastward.	síť souřadnic UTM	Síť rovinných → pravoúhlých souřadnic Mercatorova příčného univerzálního zobrazení (Universe Transverse Mercator) pokrývající v 60 pásmech o šířce 6° zeměpisné délky většinu obydleného světa.
362	variant character	See character, variant.	→ 026	
363	variant name	See allonym.	variantní jméno → 005	
364	vector mode ≈	In a computer, storage and display of graphic information (points, lines, polygons) with the aid of points defined and addressed by their (usually rectangular) coordinates. Complementary term: → raster mode .	vektorový formát, vektorový režim	Způsob uložení dat ve struktuře založené na principech analytické geometrie, tj. souřadnicích a základních geometrických objektech. Komplementární termín: → rastrový formát .
365	vehicular language	See language, vehicular.	→ 159	
366	vernacular	→ Language or → dialect native to a region, as distinct from the → standard language .	mluvená podoba národního jazyka	→ Jazyk nebo → dialekt užívaný v příslušném regionu, odlišný od → spisovného jazyka . Pozn.: Anglický termín vernacular znamená také historicky národní podobu jazyka (např. vernacular Latin, vernacular Chinese) ve spisovné podobě.
367	vocabulary ∅	(a) List of words of a language. (b) Repertory of words of a particular individual. See also → lexicon .	a) slovník, lexikon b) individuální slovní zásoba	a) Úhrn slovní zásoby určitého → jazyka . Viz též → slovník . b) Souhrn slovní zásoby jednotlivce. Viz též → slovní zásoba .

368	vocalization C	The inclusion or insertion of → vowel markers in an item or a text written in → defective alphabetic script such as in Arabic or Hebrew. Excepting instructional texts, only sacred texts and difficult or foreign words such as → toponyms are usually vocalized in print. <i>Examples:</i> `Alī — عَليّ (vocalized) as against علي (unvocalized); Carmel — כַּרְמֶל (vocalized) as against כרמל (unvocalized).	vokalizace	Změna → konsonantu ve → vokál nebo přidání vokálu ke konsonantu či skupině konsonantů k usnadnění výslovnosti, např. v češtině vokalizace předložek (v - ve), či vokalizace v → neúplném hláskovém písmu (arabština, hebrejšтина), kde jsou s výjimkou speciálních textů vokalizovány pouze posvátné texty, nejednoznačné výrazy a slova cizího původu včetně → toponym . <i>Příklady:</i> `Alī — عَليّ (vokalizováno) proti علي (nevokalizováno); Carmel — כַּרְמֶל (vokalizováno) proti כרמל (nevokalizováno).
369	vocalized	See vocalization.	vokalizovaný → 368	
370	vowel	One of the two main classes of speech sounds (also including → diphthongs and → triphthongs) in the articulation of which the breath channel is not blocked and not restricted so as to cause friction. A vowel is the most prominent part of a → syllable . <i>Examples:</i> /a/, /e/, /i/, /o/, /u/. Complementary term: → consonant .	samohláska , vokál	Jedna ze dvou hlavních tříd zvuků → řeči (zahrnuje i → dvojhlasčky a trojhlasčky), tvořená bez úplného závěru za pomoci ústní dutiny; je nositelem → slabiky a tónu, popř. i důrazu a přízvuku. <i>Příklady:</i> /a/, /e/, /i/, /o/, /u/. Komplementární termín: → souhláska .
371	vowel letter	See letter, vowel.	→ 163	
372	vowel marker	See marker, vowel.	→ 196	
373	vowel point	See vowel marker.	→ 196	
374	vowelled	See vocalization.	vokalizovaný → 368	
375	writing system	Method of representing the elements of → phonology and → morphology of a language by a set of graphic symbols which make up an → alphabet , a → syllabary or a → logographic lexicon , respectively, for an → alphabetic , → syllabic or → logographic writing system. A writing system is composed of → scripts .	písemný systém , grafický systém	Způsob realizace fonologických a morfologických prvků určitého jazyka pomocí souboru grafických symbolů, které vytvářejí → abecedu , → syllabář nebo → seznam logogramů pro → abecední , → slabičný nebo → logografický písemný systém. Písemný systém se realizuje prostřednictvím jednotlivých → písem .
	microtoponym	Proper noun referring to smaller or more insignificant objects like fields, pastures, fences, stones, marshes, bogs, ditches etc., and in general used locally by only a limited group of people; alternatively called → minor name .	mikrotoponymum	Vlastní jméno menších nebo málo významných objektů, jako jsou pole, pastviny, ohrady, kameny, močály, mokřiny, příkopy atd., které obvykle lokálně užívá jen omezená skupina lidí; jméno pomístní (anoikonumum).
	name, minor	See microtoponym.		→ mikrotoponymum
	settlement name	Proper noun referring to all kinds of human settlements of a more or less permanent nature (cities, towns, villages, hamlets, farms, ranches, houses, etc.).	sídlištní jméno	Vlastní jméno všech druhů sídelních objektů více či méně trvalého charakteru (měst, vesnic, osad, samot, farem, domů atd.). Příklady: Paris, Turku, Yokohama, Nofim (dům).

Abecední rejstřík českých hesel slovníku

Poznámka: Pořadová čísla základních hesel jsou zobrazena tučně

název	poř. číslo
abeceda	008
abecední	009
abecední pořádek	014
abecední pořadí	014
adresa	002
akronym	001
alfabetické písmo	284
alfabetický	009
alfanumerický	016
alofon	007
alograf	003
alomorf	004
alonymum	005
alternativní vlastní jméno → 005	210
antropogenní objekt	091
antroponymum	017
apelativum	245
artikulace	019
autochtonní jazyk	148
autochtonní jméno	218
autorizované jméno → 223	019a
bilingvismus	021
článkování	019
člen	018
data	049
datová položka	058
datové pole	056
datový prvek	055
datový záznam	275
dávkové zpracování	020
defaultní hodnota	060
diakritické znaménko	064
dialekt	066
diftong	073
digitální databáze	050
digitální databáze toponym	051
digitální toponymická databáze	051
diglosie	070
diglosní	071
digraf	072
dvojhlasčka	073
dvojjazyčnost	021
dvoupísmový	022
endonymum	076
eponymum	079
epotoponymum	080

etnonymum	080a
exonymum	081
firmware	099
fón	252
foném	253
fonemický	254
fonémový	254
fonetický	255
fonetika	256
fonogram	257
fonologický	258
fonologie	259
font	100
formát (dokumentu)	101
formát souboru	103
fyzický objekt	093
generický prvek	110
geografická entita → 089	114
geografické jméno	216
geografické souřadnice	044
geografický informační systém (GIS)	118
geografický objekt	089
geografický slovník	067
geografický termín	112
geonymický slovník	067
geonymum → 216	118b
GIS → 118	119
glosář	120
grafém	122
grafická forma	123
grafická značka	195
grafický systém	375
grafický šum	240
gramatika	121
hardware	127
heslář	120
historické jméno	217
hláska	252
hláskové písmo	284
hlavní jazyk	154
hlavní písmeno	167
hodonymum	247
homonymum (toponymické)	130
honorifikační jméno	211b
hovorový jazyk	146
hydrografický objekt	090
hydronymum	132
choronymum	028
ideografické písmo → 289	135
ideografické písmo → 289	288

ideogram	134
implicitní hodnota	060
index jmen → 138	234
index místních jmen → 138, viz též 224	137
index toponym	138
individuální slovní zásoba	367
interaktivní zpracování	141
interface	142
jazyk	145
jazyk menšiny	150
jazyková oblast	175
jazyková pospolitost	174
jazykové společenství	174
jazykověda	176
jazykový areál	175
jednoduché jméno	227
jednotka	296
jmenný index → 138	234
jmenný index → 138	136
jmenný rejstřík → 138	136
jméno	209
jméno jezera	218a
jméno podpovrchového objektu	340a
jméno toponymického objektu → 339	086
katalog dat	053
kategorie objektu	029
kódové označení	030
konsonant	037
konverze	041
konverze jmen → 041	233
konverzní abeceda	010
kořen	282
kosmonymum	215
krátká podoba jména	299
kreolský jazyk (kreolské jazyky)	047
kreolština	047
lexikon	367
ligatura	171
lingua franca	172
lingvistika	176
logografické písmo	289
logografický	180
logogram	179
lokálně užívané jméno	219
lunární jméno	220
mateřský jazyk	204
menšinové jméno	222
mezijazyčný přenos dat	057
mezijazyková výměna dat	057
mezinárodní fonetická abeceda (IPA)	143

mezinárodní standardizace geografických jmen	313
mimozemské jméno	215
mimozemský objekt	088
místní jméno	224
místopisný slovník	105
mluva	308
mluvená podoba národního jazyka	366
mluvený jazyk	146
mluvnice	121
modifikovaný znak	024
morfém	201
morfologický	202
morfologie	203
mořské jméno	221
národní jazyk	151
národní standardizace geografických jmen	314
nářečí	066
názvoslovný orgán	232
neoficiální jazyk	152
nepravý generický prvek	111
neúplné hláskové písmo	286
neúřední jazyk	152
nevokalizovaný	242
nevokalizovaný → 368	359
nevokalizovaný → 368	360
nominativní tvar (toponyma)	240a
normalizace → 311	244
obecné jméno	245
objekt antropogenního původu	091
objekt kulturní krajiny → 091	048
objekt kulturní krajiny → 091	087
oficiální jazyk	153
oficiální jméno	223
onomastika	249
onymum	246
onymum → 246	226
oronymum	250
ortografie	251
osobní jméno	017
označení → 062	063
paralelní vlastní jméno → 005	210
pidžin	262
piktogram	261
písemná forma	123
písemný systém	375
písmeno	160
písmeno	122
písmo	283
pixel	263
plný název → 183	104

počítačové menu	197
počítačový formát → 103	102
počítačový program	268
počítačový soubor	098
podmořský objekt	095
popis mapy	189
popisné jméno	225
popisný termín	062
pravidla abecedního řazení	015
pravidla řazení	298
pravopis	251
pravoúhlá rovinná souřadnicová síť	125
pravoúhlé rovinné souřadnice	045
proprium	246
proprium → 246	226
přednastavená hodnota	060
přejímající jazyk	158
přejímající písmo	295
překlad	350
přenositelnost dat	059
přepis	346
přepis do latinky	280
přeshraniční jméno	230a
převod	041
převod jmen	349
převod jmen → 041	233
převodní abeceda	010
převodní tabulka	043
přírodní objekt	092
původní jazyk	148
původní jméno	218
radikál	271
rastrový formát	272
rastrový režim	272
rejstřík místních jmen → 138, viz též 224	137
rejstřík toponym	106
rejstřík toponym	138
retranskripce	277
retransliterace	278
reverzibilita	279
rodina písma	356
rozhraní	142
řeč	308
samohláska	370
samohlásková značka	196
samohláskové písmeno	163
samohláskový znak	027
sběr a/nebo zpracování jmen	319

segment	296
selenonymum	220
sémantika	297
seznam logogramů	170
síť souřadnic UTM	361
skladba	328
slabičné členění	324
slabičné písmo	294
slabičný	322
slabika	325
slovní zásoba	169
slovník geografických jmen	067
slovník geografických termínů	067
slovník geonym	067
slovník místních jmen	109
slovník	169
slovník	367
slovo souznačné	327
složené toponymum	212
software	304
souhláska	037
souhláskové písmeno	162
souhláskové písmo → 286	039
souhláskové písmo → 286	285
souřadnicová síť	124
specifické písmeno	168
specifický prvek	307
spisovný jazyk	157
spojování slov nebo slabik spojovací čárkou (spojovníkem)	133
standardizace	311
standardizace → 311	244
standardizace geografických jmen	312
standardizace geonym	312
standardizované alonymum	006
standardizované endonymum	077
standardizované jméno	228
standardizované toponymum → 228	340
sylaba	325
sylabář	320
sylabické písmo	294
sylabický	322
sylabifikace	324
sylabogram	326
synonymum	327
syntax	328
systém řízení báze dat	052
tabulka přepisu do latinky	281
tematická mapa	192
tetragraf	331
topografická entita → 094	078

topografická mapa	193
topografické jméno → 339	229
topografické souřadnice → 045	046
topografický objekt	094
topografie	337
toponomastika	338
toponymická standardizační pravidla	126
toponymický index	138
toponymie	344
toponymizace	343a
toponymum	339
tradiční jméno	230
transkripce	346
transkripční abeceda	011
transkripční tabulka	348
transliterace	352
transliterační abeceda	012
transliterační tabulka	354
trigraf	355
třída objektu	029
tvarosloví	203
tvaroslovný	202
typeface	356
UNGEGN	358
úplná podoba jména	183
úřední jazyk	153
úřední jméno	223
ústní jazykové společenství	309
variantní jméno → 005	231
variantní jméno → 005	363
variantní toponymum → 005	343
variantní znak	026
vektorový formát	364
vektorový režim	364
vícejazyčná mapa	187
vícejazyčný místopisný slovník	107
vícejazyčný popis mapy	190
vícepísmová mapa	188
vícepísmový místopisný slovník	108
vícepísmový popis mapy	191
víceslovné toponymum	212
vlastní jméno	246
vlastní jméno → 246	226
vlastní název → 246	226
vokál	370
vokalizace	368
vokalizovaný → 368	369
vokalizovaný → 368	374
výchozí jazyk	156
výchozí písmo	293

významosloví	297
vžitě jméno	081
základní písmeno	161
zeměpisná síť	124
zeměpisné jméno	216
zeměpisné souřadnice	044
zjednodušený znak	025
zkrácená podoba jména	299
znak	023
zpětná převoditelnost	279
zpětná transkripce	277
zpětná transliterace	278
zprostředkující jazyk	159

Dodatky (2019)

mikrotoponymum str. 48

sídlištní jméno str. 48

Doplněk

Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names – – neschválené změny¹

Poznámka: Navržené změny jsou zobrazeny červeně		
090	feature, hydrographic	→ Topographic feature consisting of water, or associated mainly with water but not consisting of dry land. <i>Examples: lake, ocean, river, pond, reservoir.</i>
216	name, geographical	→ Name applied to a geographic or topographic feature or object ; an alternative term for → place names or → toponym .
246	noun, proper	A linguistic expression that uniquely identifies an individual person, place, animal or object . <i>Examples: Albert, Beijing, Snoopy (a dog), Titanic (a ship).</i>
247	odonym	→ Proper noun of a transportation route feature. <i>Examples: Via Appia (historical road); Airway Amber (air traffic route); M4 (motorway); Fleet Street; Piccadilly Circus; Darb al-Hajj (pilgrims' route).</i>
249	onomastics	The science that has as its object the study of → names .
250	oronym	Name of an elevated feature in the terrain (below water surface also hydroronym), for example, names of mountains, mountain ranges, sea mounts, hills or highlands. <i>Examples: Matterhorn, Gaurišankar, Fuji San, Sierra Madre, Mid-Atlantic Ridge.</i>
338	toponomastics	The science that has as its object the study of → toponyms .
339	toponym	Proper noun applied to a → topographic feature ; an alternative term for → geographical names or → place name .
343a	toponymization	The act of producing a → toponym (i.e., a proper noun) from a common noun, a proper noun other than a toponym or any other part of speech. <i>Examples: producing the toponym Bath (England), place of the Roman baths, Vilhelmina (Sweden, a town) from a personal names, Iraq from 'Irāq (Arabic, waterside of a sea or of a large river).</i> Toponymization generates the opposite to an → epotoponym such as geysir or meander.
344	toponymy	The totality of → toponyms in a given region.
	microtoponym	→ Proper noun referring to smaller or more insignificant objects like fields, pastures, fences, stones, marshes, bogs, ditches etc., and in general used locally by only a limited group of people; alternatively called → minor name .
	name, minor	See microtoponym.
	settlement name	→ Proper noun referring to all kinds of human settlements of a more or less permanent nature (cities, towns, villages, hamlets, farms, ranches, houses, etc.). <i>Examples: Paris, Turku, Yokohama, Nofim (a house).</i>

¹ Doplněk obsahuje změny slovníku *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*, které byly navrženy v roce 2011, ale dosud nebyly v UNGEGN schváleny, srov.

http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/26th-gegn-docs/WP/WP80_Report%20of%20the%20Working%20Group%20on%20Toponymic%20Terminology2.pdf

Slovník toponymické terminologie pro standardizaci geografických jmen

Verze 1.03

Vydal Český úřad zeměměřický katastrální, Pod sídlištěm 9, 182 11 Praha 8

Zpracovala r. 2011 Návoslovná komise Českého úřadu zeměměřického a katastrálního pod vedením nejprve prof. Rudolfa Šrámka, CSc., a později PhDr. Vladimíra Liščáka, CSc. Dalšími členy autorského týmu byli PhDr. Pavel Boháč, PhDr. Milan Harvalík, Ph.D., a RNDr. Pavel Vaniš. Na verzi 1.02 (2014) se podíleli na několika heslech členové Terminologické komise Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (doc. Ing. Miroslav Mikšovský, CSc., Ing. Jan Neumann, Ing. Jan Řezníček, Ph.D.) a pracovníci Sekretariátu Návoslovné komise (Ing. Tomáš Marek a Irena Švehlová, prom. fil.). Na upravené verzi 1.03 (2019) spolupracovali PhDr. Milan Harvalík, Ph. D. a Irena Švehlová, prom fil.